

Küresel Popüler Kültüre Karşı TRT Ortak Yapımları: Quiet Life, Gülizar, March to May ve Shambhala Örnekleri

→ Tuna KUZUCAN*

Öz

Türkiye merkezli bir kamu yayıncısı olan TRT, son yıllarda uluslararası ortak yapım filmler aracılığıyla sinemayı stratejik bir kültürel anlatı ve karşı popüler kültür aracı olarak konumlandırmaktadır. Bu makale, TRT'nin ortak yapımcı olduğu Quiet Life, Gülizar, March to May ve Shambhala filmlerini inceleyerek, küresel popüler kültür tekelinin hegemonyasına karşı TRT'nin geliştirdiği stratejiyi analiz etmektedir. Çalışmada ilk olarak TRT'nin uluslararası ortak yapım politikaları ve motivasyonları ele alınmakta, ardından incelenen filmlerde öne çıkan temalar, anlatı yapıları ve estetik tercihleri değerlendirilmektedir. TRT'nin bu yapımlar aracılığıyla küresel kültürel hegemonya karşısında nasıl bir karşı duruş sergilediği, kültürel emperyalizm ve karşı hegemonya kuramları bağlamında tartışılmaktadır. Son olarak her bir filmin uluslararası festivallerdeki performansı, eleştirmenlerden aldığı yankılar ve yarattığı kültürel etki analiz edilerek TRT'nin yerli-millî anlatılar, alternatif estetikler ve küresel görünürlük stratejileri üretme çabasının sonuçları değerlendirilmektedir. Bu bağlamda TRT'nin sinema alanındaki ortak yapımlarının, Türkiye'nin yumuşak güç ve kültürel karşı hegemonya arayışının bir parçası olduğu sonucuna varılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: TRT, Ortak Yapım, Kültürel Hegemonya, Karşı-Hegemonya, Popüler Kültür, Film Festivalleri

**Öğretim Görevlisi, Sinop Üniversitesi Gerze Meslek Yüksekokulu Görsel-İşitsel Teknikler ve Medya Yapımcılığı Bölümü, Sinop, Türkiye*

E-mail: tunakuzucan@gmail.com

ORCID: 0000-0002-8484-6104

Challenging Global Popular Culture Through TRT Co-Productions: A Study of the Films *Quiet Life*, *Gülizar*, *March to May* and *Shambhala*

→ Tuna KUZUCAN

Abstract

As a Turkey-based public broadcaster, TRT has in recent years positioned cinema as a strategic cultural narrative and a tool of counter-popular culture through international co-productions. This article examines the films *Quiet Life*, *Gülizar*, *March to May*, and *Shambhala*, which are co-produced by TRT, to analyze TRT's strategy against the monopoly of global popular culture. The study first discusses TRT's international co-production policies and motivations, then evaluates the prominent themes, narrative structures, and aesthetic choices in these films. It further explores how TRT, through these productions, develops a counter-stance against global cultural hegemony, in the context of cultural imperialism and counter-hegemony theories. Finally, each film's performance in international festivals, critical reception, and cultural impact are analyzed, assessing TRT's efforts to create local-national narratives, alternative aesthetics, and global visibility. The analysis suggests that TRT's co-production ventures in cinema form part of Turkey's soft power and cultural counter-hegemony strategy, leveraging film as a medium to challenge global cultural dominance and to promote diverse voices on the world stage.

Keywords: TRT, Co-Production, Cultural Hegemony, Counter-Hegemony, Popular Culture, Film Festivals

1. Giriş

Küreselleşme çağında medya ve popüler kültür, uluslararası güç mücadelesi- nin önemli bir parçası hâline gelmiştir. Özellikle Hollywood merkezli eğlence endüstrisi ve küresel dijital platformlar, dünya genelinde baskın kültürel anlatılar üreterek kültürel hegemonya tesis etmektedir. Kültürel emperyalizm kavramı, baskın bir kültürün medya ve popüler kültür ürünleri aracılığıyla kendi norm ve değerlerini diğer toplumlara dayatmasını ifade eder (Tomlinson, 1991, s. 21). Bu bağlamda Amerikan popüler kültürü, filmlerden dizilere, haber ağlarından müziğe kadar pek çok mecrada küresel normları belirleyen konumdadır (Tomlinson, 1991, ss. 47-48). Joseph Nye'nin "yumuşak güç" (*soft power*) kavramına göre, bir ülkenin kültürel cazibesi, askeri veya ekonomik gücün ötesinde, küresel düzende etkili olmasını sağlayabilir (Nye, 2004, s. 5). Amerikan kültür endüstrisi, Hollywood filmleri ve küresel televizyon ağlarıyla dünya genelinde izleyicilerin zihinlerinde ideolojik bir rıza oluşturarak hegemonik bir üstünlük kurmuştur (Nye, 2004, ss. 12-13). Antonio Gramsci'nin hegemonya kavramı da bu olguyu açıklamada sıkça kullanılır; Gramsci'ye göre hegemonya, sadece zora dayalı bir tahakküm değil, aynı zamanda bireylerin gönüllü rızasına dayalı bir kültürel liderlik biçimidir (Gramsci, 1971, s. 12). İnsanların baskın kültürün değerlerini içselleştirip "normal" kabul etmesi, hegemonik gücün en önemli göstergelerindendir (Gramsci, 1971, ss. 57-58).

Türkiye'de son yıllarda kültürel alanda egemen Batı merkezli popüler kültüre karşı "yerli ve milli" anlatılar üretme yönelimi özellikle medya, sinema ve televizyon dizileri üzerinden belirginleşmiştir. Bu durumun görünür hâle gelmesinde devlet kurumları tarafından desteklenen TRT yapımları, tarihsel kahramanlık anlatılarına dayalı diziler ve filmler önemli rol oynamaktadır (Alankuş ve Yanardağoglu, 2016, ss. 71-72). Örneğin, TRT'nin uluslararası alanda da geniş bir izleyici kitlesine ulaşan dizileri *Diriliş Ertuğrul* ve *Payitaht Abdülhamid* gibi yapımlar, Osmanlı geçmişini yücelten anlatılar aracılığıyla kültürel kimliği pekiştiren ve alternatif bir tarih okumasını destekleyen içeriklerle karşı-hegemonik söylemler geliştirmektedir (Yörük ve Vatikiotis, 2013, s. 236). Böylece, küresel egemen kültürün dayattığı değerlere alternatif yerel değerlerin öne çıkarılması yoluyla, popüler kültür üzerinden bir kültürel direnç yaratılmaya çalışılmıştır (Kraidy ve Al-Ghazzi, 2013, ss. 18-19). Bu strateji, Joseph Nye'nin (2004) kavramsallaştırdığı "yumuşak güç" anlayışının

Türkiye bağlamında uygulanması olarak da değerlendirilebilir (ss. 90-91). Türkiye'nin yerli ve millî vurgusuyla hareket eden medya üretimleri, hegemonik kültüre alternatif sunarak bölgesel ve küresel çapta kendi kültürel etkisini genişletme hedefini taşımaktadır (Yanatma, 2017, ss. 43-45).

Bu yönelim, küresel popüler kültür tekeline karşı Türkiye'nin kendi tarihini, değerlerini ve toplumsal sorunlarını merkeze alan içerikler geliştirmesini amaçlamaktadır. Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan liderliğindeki siyasi iktidar, "kültürel iktidar" vurgusuyla ulusal ve manevi değerlerin medya ve sanatta daha fazla temsil edilmesi gerektiğini sıkça dile getirmiştir (Yanatma, 2017, s. 45). Erdoğan, Türkiye'nin küresel düzeyde söz sahibi olabilmesi için kültürel üretimlerin önemine vurgu yaparak, yerli ve millî içeriklerin desteklenmesi çağrısında bulunmuştur (Bulut ve İleri, 2019, s. 229).

Bu doğrultuda, Türk televizyon dizileri küresel arenada önemli bir yumuşak güç aracı olarak ön plana çıkmaktadır. Örneğin, Orta Doğu, Balkanlar ve Latin Amerika'da geniş kitlelere ulaşan ve uluslararası medyada sıkça tartışılan *Muhteşem Yüzyıl*, *Diriliş Ertuğrul* ve *Payitaht Abdülhamid* gibi diziler, tarihsel ve kültürel anlatılarla Türkiye'nin dünya çapında görünürlüğünü artırmıştır (Alankuş ve Yanardağoglu, 2016, ss. 75-77; Yörük ve Vatikiotis, 2013, s. 238). *Diriliş Ertuğrul* dizisi, özellikle İslam dünyasında Batılı medya anlatılarına alternatif oluşturma amacıyla tarihsel-kahramanlık motiflerini kullanarak büyük popülerlik kazanmıştır (Bulut ve İleri, 2019, s. 231).

Sinema alanında da uluslararası festivallerde ödüller kazanarak ve tartışma yaratarak Türkiye'nin kültürel perspektifini küresel sahneye taşıyan önemli örnekler bulunmaktadır. Nuri Bilge Ceylan'ın *Kış Uykusu* (2014), Cannes Film Festivali'nde Altın Palmiye ödülü alarak Türkiye'nin uluslararası arenadaki kültürel görünürlüğünü güçlendirmiştir (Suner, 2015, ss. 103-104). Semih Kaplanoğlu'nun *Bal* (2010) filmi ise Berlin Film Festivali'nde Altın Ayı ödülünü kazanmış ve Türkiye'nin kültürel, sanatsal birikimini küresel alanda temsil eden bir yapıma dönüşmüştür (Dönmez-Colin, 2014, ss. 58-59). Benzer şekilde, Emin Alper'in *Abluka* (2015) filmi de siyasi ve toplumsal sorunlara odaklanan içeriğiyle Venedik Film Festivali'nde jüri özel ödülü kazanarak uluslararası platformlarda dikkat çekmiştir (Akser, 2018, s. 17).

Bu örnekler, Türkiye'nin medya ve sinema alanındaki içerik üretimleri aracılığıyla uluslararası düzeyde alternatif bir kültürel hegemonya oluşturma çabalarının somut göstergeleridir.

TRT (Türkiye Radyo Televizyon Kurumu), Türkiye'nin kamu yayıncısı olarak kültürel stratejide kilit bir aktör olarak tanımlanmaktadır. Ancak bu tanımlamanın altını doldurmak için TRT'nin sektördeki diğer aktörlerle karşılaştırılması gerekmektedir. Türkiye'de sinema ve televizyon dizileri özel yapım şirketleri tarafından büyük ölçüde domine edilse de TRT'nin özel şirketlerden farkı, kamusal yayıncı kimliğiyle doğrudan devlet tarafından desteklenmesi ve kültürel stratejilere yönelik açık ve sistematik politikalar yürütmesidir (Bulut ve İleri, 2019, ss. 227-229). Bu nedenle TRT, özel sektör yapımcılarından farklı olarak, Türkiye'nin kültürel politikasını uygulamada daha merkezi bir role sahip kabul edilmektedir (Alankuş ve Yanardağoglu, 2016, ss. 74-75).

2018 sonrası dönemde TRT, uluslararası film yapımlarına ortak yapımcı olarak yatırımlarını artırmış ve dünya çapında birçok festivalde gösterilen filmleri desteklemiştir. Bu proaktif tutumun örnekleri arasında *Kovan* (Eylem Kaftan, 2019), *Gölgeler İçinde* (Erdem Tepegöz, 2020) ve *Klondike* (Maryna Er Gorbach, 2022) gibi yapımlar yer almaktadır (TRT Sinema, 2023). TRT'nin bu yaklaşımı, hem Türkiye sinemasını uluslararası standartlarda üretim yapmaya teşvik etmek hem de farklı ülkelerden bağımsız film projelerini destekleyerek küresel kültürel çeşitliliğe katkı sağlamak biçiminde çift yönlüdür (TRT Haber, 2023).

TRT'nin 2019 yılından itibaren düzenlediği "TRT 12 Punto" etkinliği ise uluslararası proje geliştirme ve ortak yapım platformu olarak dikkat çekmektedir. Bu etkinlik kapsamında desteklenen projelerden bazıları şunlardır: *Tereddüt Çizgisi* (Selman Nacar), *Bir Tutam Karanfil* (Bekir Bülbül) ve *Bars* (Orçun Köksal) (TRT Sinema, 2023). TRT, bu projelere maddi destek, senaryo geliştirme danışmanlığı ve uluslararası ortak yapımcılarla buluşma fırsatı sağlamaktadır. TRT Genel Müdürü Mehmet Zahid Sobacı, TRT 12 Punto etkinliğinin, Türkiye sinemasına yeni bir soluk kazandırmayı ve TRT'nin kamusal yayıncı olarak sektördeki rolünü güçlendirmeyi hedeflediğini vurgulamıştır (Sobacı, 2023, akt. TRT Haber, 2023).

2023 yılında düzenlenen TRT 12 Punto ödül töreninde Sobacı, Cannes, Venedik, Sundance, Locarno ve Rotterdam gibi büyük uluslararası festivallerin temsilcilerine özel olarak dört TRT ortak yapımının gösterildiğini belirtmiş ve bu filmlerin yakında önemli festivallerde yer almasını beklediklerini ifade etmiştir (TRT Haber, 2023). Bu açıklama, TRT'nin filmlerini uluslararası pres-

tijli festivaller aracılığıyla dünya kamuoyunun gündemine sokarak ülke tanımını yapmak ve alternatif hikâyelerin görünürlüğünü artırmak gibi açık bir festival odaklı strateji güttüğünü ortaya koymaktadır.

Bu makalede incelenecek dört TRT ortak yapımı film olan *Quiet Life*, *Gülizar*, *March to May* ve *Shambhala*; içerdiği temalar, anlatı yapıları ve estetik tercihleri açısından detaylı olarak analiz edilecektir. Ayrıca, filmlerin uluslararası festivallerdeki yerleri ve eleştirmenlerden aldıkları tepkiler değerlendirilerek, TRT'nin küresel popüler kültür hegemonyasına karşı nasıl bir karşı popüler kültür hamlesi yaptığı ve sinemayı stratejik bir kültürel anlatı aracı olarak nasıl kullandığı tartışılacaktır.

2. TRT'nin Uluslararası Ortak Yapım Politikaları ve Motivasyonları

TRT'nin son dönemde benimsediği uluslararası ortak yapım politikası hem kültürel hem de endüstriyel motivasyonlara dayanmaktadır. Kurum, bir yandan Türk film sektörünü destekleyerek nitelikli yerli yapımların ortaya çıkmasını teşvik etmekte, diğer yandan da farklı ülkelerden yaratıcı projelere ortak olarak küresel düzeyde söz sahibi olmaya çalışmaktadır. TRT'nin bu politikayı uygularken güttüğü motivasyonları şöyle özetlemek mümkündür:

Yerli sinemayı destekleme ve ulusal anlatılar üretme: Kamu yayıncısı kimliğiyle TRT, Türk sinemasının gelişimine katkı sağlama misyonu taşır. 12 Punto gibi programlarla yerli yönetmen ve yapımcıların projelerine finansman ve network desteği vererek, ulusal ve millî hikâyelerin filme dönüşmesine zemin hazırlamaktadır. Örneğin, *Gülizar* filminin senaryo aşamasında 2021 TRT 12 Punto platformunda yer almış olması, TRT'nin bu projeyi erken safhada fark edip desteklediğini göstermektedir. Bu sayede düğün hazırlığı sırasında cinsel saldırıya uğrayan bir kadının hikâyesini anlatan *Gülizar* gibi, Türkiye'nin toplumsal gerçekliğinden beslenen konular uluslararası film hâline gelebilmektedir. TRT, bu tür yerli anlatıları destekleyerek Türkiye'de kendi kültürel değerlerini ve toplumsal sorunlarını işleyen içeriklerin üretilmesini hedefler. Bu, bir bakıma küresel platformlarda boy gösteren yerli-millî hikâyeler yaratma motivasyonudur.

Uluslararası alanda görünürlük ve prestij kazanma: TRT, ortak yapım filmleri aracılığıyla adını uluslararası festivallerde duyurarak prestij elde etmektedir. Özellikle son birkaç yılda Venedik, Berlin, Toronto, Cannes gibi A sınıfı festivallerde Türkiye adına seçilen filmlerin pek çoğunda TRT'nin ortak

yapımcı veya destekçi olarak yer alması dikkat çekicidir. Nitekim 2021-2024 arasında Toronto Film Festivali'ne seçilen Türk filmlerinin tamamının TRT ortak yapımı olması, bu stratejinin bir göstergesidir. TRT bu yolla, Türkiye sinemasının uluslararası arenadaki profilini yükseltmekte ve kendi logosunu prestijli etkinliklerde görünür kılmaktadır. Uluslararası ortak yapımlar, TRT'nin küresel film endüstrisiyle bağlarını güçlendirirken Türkiye'nin kültürel diplomasisine de katkı sunmaktadır. Bu durum, kültürel alanda yumuşak güç kullanımının bir parçası olarak değerlendirilebilir; zira uluslararası başarı kazanan filmler, Türkiye'nin imajına olumlu katkı yaparak "kalpleri ve zihinleri kazanma" amacına hizmet edebilir.

Küresel hikâyelere ve çeşitli coğrafyalara açılma: TRT'nin motivasyonlarından biri de sadece Türkiye'ye dair değil, farklı ülke ve kültürlerden hikâyelere yatırım yaparak küresel kültürel çeşitliliği desteklemektir. TRT, Avrupa'dan Asya'ya uzanan geniş bir coğrafyada ortak yapımlara imza atmaktadır. Örneğin *Quiet Life* projesi Yunanistan'dan bir yönetmenin filmi olup tam yedi ülkenin (Türkiye, Fransa, Almanya, İsveç, Yunanistan, Estonya, Finlandiya) ortaklığında çekilmiştir. *Shambhala* ise Nepal'den bir yönetmenin filmi olup Türkiye'nin yanı sıra Fransa, Norveç, Hong Kong, Çin, Tayvan, ABD ve Katar'ın dâhil olduğu çok uluslu bir ortak yapımdır. Bu denli çok paydaşlı projelerde TRT'nin yer alması, kuruma uluslararası yapım ağlarında aktif bir rol sağlamaktadır. TRT böylece farklı kültürlerin hikâyelerinin ortaya çıkmasına katkıda bulunarak, tek tipleşmiş küresel anlatılara karşı alternatif seslerin yükselmesini desteklemektedir. Kültürel emperyalizm eleştirilerinde vurgulanan "Batı normlarının dayatılması" olgusuna karşın, TRT'nin bu hamlesi Doğu'dan, Güney'den veya küçük ülkelerden hikâyelerin de küresel dolaşıma girmesine aracı olmaktadır. Bu motivasyon, sadece ideolojik değil, aynı zamanda sektörel bir adımdır: TRT, uluslararası ortak yapımlar sayesinde Türk yapımcı ve yönetmenlerine yeni iş birliği fırsatları yaratırken, yabancı yeteneklerin de Türkiye ile çalışmasını teşvik etmektedir.

Karşı hegemonik bir duruş sergileme: TRT'nin politika belgeleri veya kamuoyu açıklamalarında açıkça "karşı hegemonya" ifadesi geçmese de kurumun ortak yapım tercihlerinde ve üst düzey yöneticilerinin söylemlerinde bu yaklaşım örtük biçimde kendini göstermektedir. TRT Genel Müdürü Mehmet Zahid Sobacı'nın, "ortak yapımlarımızla sinema salonlarını doldurup gişede başarı yakalıyoruz." ifadesi (Daily Sabah, 16 Mart 2023, s. 4), kurumun kü-

resel popüler kültür karşısında pasif bir tüketici olarak değil, aktif bir üretici konumunda yer alma hedefini ortaya koymaktadır. Bu doğrultuda TRT, küresel kültür endüstrisinin Batı merkezli ve homojenleştirici yapısının dışında kalan veya bu yapıya alternatif oluşturabilecek içerikler üreterek, kültürel çeşitliliğe katkı sunmaktadır. Örneğin, Nepalli bir hikâyenin ilk defa Berlinale ana yarışmasına kabul edilmesini sağlayan *Shambhala* filmiyle Batı-dışı anlatılara görünürlük kazandırırken, Türkiye bağlamında tabu olarak algılanan veya ihmal edilen konulara da odaklanmaktadır. TRT'nin ortak yapım projelerinden biri olan *Gülizar*, Türkiye sinemasında sıklıkla göz ardı edilen kadına yönelik şiddet meselesini açık ve eleştirel biçimde işlemektedir. Bu bağlamda TRT'nin ortak yapım politikası, Türkiye'nin ulusal kültürel çıkarları ile küresel ölçekte kültürel çoğulculuk idealini eş zamanlı olarak gözetan bir strateji üzerine inşa edilmiştir.

3. Kültürel Emperyalizm ve Karşı-Hegemonya: Kuramsal Çerçeve

TRT'nin sinema stratejisini değerlendirirken, kültürel emperyalizm ve karşı-hegemonya kuramları kavramsal bir çerçeve sunmaktadır. Kültürel emperyalizm, daha önce de değinildiği üzere, baskın (çoğunlukla Batılı) kültürlerin medya ve popüler kültür aracılığıyla kendi değerlerini dünyanın geri kalan bölgelerine dayattığı bir süreçtir. Bu teorik perspektif, özellikle Hollywood'un ve Amerikan eğlence endüstrisinin 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren küresel kültürel alanı domine edişini açıklar. Herbert Schiller (1976), medya sektöründeki tekelleşme ve Batı merkezli içerik akışının, az gelişmiş veya gelişmekte olan toplumların yerel kültürlerini marjinalleştirdiğine dikkat çeker (ss. 9-10). Benzer şekilde John Tomlinson (1991), kültürel emperyalizmi "medya, popüler kültür ve tüketim kültürü aracılığıyla Batı normlarının diğer kültürlerle dayatılması" olarak tanımlayarak, bu sürecin ideolojik yönüne vurgu yapmaktadır (ss. 19-21). Bu tanımlar ışığında küresel popüler kültür alanındaki tekelleşmenin temel özellikleri; içerik üretim ve dağıtımında merkez-çevre ilişkisi, kültürel içeriklerin çoğunlukla Batı'dan Doğu'ya veya Kuzey'den Güney'e doğru gerçekleşen tek yönlü akışı, yerel unsurların küresel standartlara uygun hâle getirilmesi ve kültürel tüketimde yaşanan homojenleşme olarak sıralanabilir.

Buna karşılık, karşı-hegemonya yaklaşımı, Antonio Gramsci'nin hegemonya kuramından ilhamla geliştirilen ve egemen kültüre alternatif pratik ve söy-

lemler üretmeye yönelik bir stratejidir. Gramsci (1971), bir toplumsal grubun egemenliğini yalnızca fiziksel güç kullanarak değil, aynı zamanda entelektüel ve ahlaki liderlik kurarak tesis ettiğini belirtir (ss. 57-58). Egemen hegemonik düzene itiraz etmek isteyen grupların, kendi alternatif ya da karşı-hegemonik kültürel organizmalarını yaratmaları gerekir. Bu bağlamda medya ve sanat, hegemonya mücadelesinin kilit cepheleridir; zira hegemonya, insanların dünyayı algılama ve yorumlama biçimlerini şekillendirme üzerinden kurulmaktadır (Gramsci, 1971, ss. 60-62). Karşı-hegemonik mücadele, egemen kültürel anlatıları sorgulayan ve alternatif perspektifler öneren anlatılar üreterek bireylerin ve toplumların mevcut algı çerçevelerini genişletmeyi hedefler.

Küresel dijital platformların, özellikle Netflix'in Türkiye'de yaygınlaşmasıyla birlikte, bir yandan batı menşeli içeriklerin genç kuşaklar üzerindeki kültürel etkisi yoğun biçimde tartışılmaktadır. Akademik literatürde "Netflix etkisi" olarak anılan bu fenomen, yerli izleyici davranışında ve kültürel kodlarda dönüşüm yaratabileceği endişesini taşımaktadır (İldır, 2023, s. 10). Öte yandan, Türkiye yapımı dizilerin uluslararası platformlarda giderek artan görünürlüğü ve küresel ölçekte geniş kitlelere ulaşması ülkenin yumuşak güç potansiyeline vurgu yapılmasına yol açmıştır (Pan, Mutgan, Adeel ve Rizi, 2025, ss. 5-6).

Bu bağlamda bir tarafta kültürel emperyalizm endişesi-yabancı içeriklerin yerli kültürü aşındırması tehlikesi-konuşulurken (Özdemir ve Akpınar, 2025, s. 12; Yalkın ve Koçer, 2022, s. 58), diğer tarafta kültürel ihracat sevinci-Türkiye yapımı içeriklerin dünya genelinde yayılması-yaygın bir gündem hâline gelmiştir (Pan ve diğerleri, 2025, s. 5; Yanardağoglu ve Karam, 2021, s. 113).

TRT, bir kamu yayıncısı olarak, ulusal kültürü hem koruma hem de dünyaya yayma misyonuyla hareket eder. Kurumun uluslararası film ortak yapım politikası, Türkiye'nin küresel medya ortamında kendi özgün anlatılarına yer açma ve kültürel emperyalizme karşı stratejik bir duruş sergileme isteğinin kurumsal bir yansımasıdır. TRT Genel Müdürü Sobacı'nın söylemleri bu stratejinin en bilinen ifadesidir (Daily Sabah, 2023, 12 Temmuz 2023, s. 4). Resmî kurum metinlerinde de TRT'nin ortak yapım politikası, sanatsal ve kültürel değer taşıyan özgün hikâyelere öncelik verdiğini açıkça belirtmektedir (Resmî TRT Sinema Sunumu, Kasım 2022, s. 35; Sinema Genel Müdürlüğü Raporu, Aralık 2021, ss. 1213). Bu vizyonla desteklenen projeler, ticari popülerliğin ötesinde sanatsal derinliğe sahip yapımlar olarak öne çıkmakta-

dır. Örneğin; *Kalandar Soğuğu* (2015), *Buğday* (2017), *Gülizar* (2022) ve *Shambhala* (2023) gibi filmler, yerli ve özgün anlatılarla küresel sinema arenasına taşınmıştır. Bu projeler, egemen popüler kültürün tekdüzeliğine alternatif oluşturacak şekilde eleştirel perspektifler sunmaktadır (TRT Sinema Raporu, 2022, ss. 911).

Kültürel emperyalizm teorisi, genellikle tek yönlü bir kültürel akışı vurgularken günümüzde medya alanında karşı akışlar (*counter-flows*) kavramı da önem kazanmıştır (Thussu, 2007, ss. 18-20; Jin, 2019, s. 25). Başka bir deyişle, eskiden sadece Batı'dan dünyanın geri kalanına doğru gerçekleşen kültürel içerik akışı, artık çok yönlü bir niteliğe bürünmeye başlamıştır. Örneğin Kore (K-Pop, diziler), Hindistan (Bollywood filmleri) ve Türkiye (televizyon dizileri) gibi ülkelerden çıkan içerikler, geniş bir uluslararası izleyici kitlesine ulaşmaktadır (Iwabuchi, 2010, s. 199; Pan, Mutgan, Adeel ve Rizi, 2025, ss. 5-6; Özdemir ve Akpınar, 2025, s. 12). Dijital platformlar bir yandan hâlâ Batı menşeli içeriklerin dağıtıcısı olarak hareket etmekteyse de aynı zamanda farklı kültürlerin üretimlerini küresel dolaşıma sokarak kültürel çeşitlilik adına alternatifler yaratmaktadır (Lobato, 2019, ss. 38-39; Lobato ve Lotz, 2020, s. 114).

Bu durum, küresel kültür sahnesindeki hegemonik yapıların konumunu tamamen değiştirmese de belirli çatlaklar yaratmakta ve kültürel güç dengesini nispeten çeşitlendirmektedir (Thussu, 2007, ss. 22-23; Jin, 2019, s. 27). TRT'nin uluslararası ortak yapım stratejisi de bu bağlamda, çok yönlü kültürel akışı lehine kullanmayı amaçlamaktadır. Kurumun desteklediği yapımlar, özellikle Batı dışı anlatıları uluslararası dolaşıma sokarak hegemonik kültür akışına alternatif oluşturmaktadır. TRT'nin ortak yapımlarından olan *Shambhala* gibi Asya merkezli bir hikâyenin Berlinale ana yarışmasına kabul edilmesi ya da *March to May* gibi Doğu Avrupa kaynaklı bir yapımın uluslararası platformlarda yer alması, bu karşı akışlara somut örnekler olarak gösterilebilir.

Ayrıca karşı hegemonya kuramı, sadece içerik üretimini değil, üretim ilişkilerini de kapsar. Yani hangi finansman modelleriyle, hangi ortaklıklarla içerik üretildiği de önemlidir. TRT'nin ortak yapım yaklaşımı, ekonomik olarak da tekellere alternatif bir model sunmaktadır. Hollywood veya küresel büyük platformlar dev bütçelerle kendi içeriklerini dayatırken, TRT benzeri kamu odaklı ya da bağımsız ortaklıklar, kolektif bir üretim modeliyle daha mütevazı bütçeli ama özgün içerikler ortaya koyabilir. *Quiet Life* filminin yedi

ülkenin kaynaklarını birleştirmesi ve kamu destekli fonlardan (örneğin, İsveç Film Enstitüsü, YLE Finlandiya, TRT Türkiye gibi kurumlar) yararlanması, endüstriyel anlamda da alternatif bir network oluşturulduğunu gösterir. Bu tip iş birlikleri, küresel kültür endüstrisinde tek büyük stüdyo veya şirket yerine çok paydaşlı, dengeli güç ilişkilerine dayalı bir üretim pratiğinin mümkün olduğuna işaret eder.

Kültürel emperyalizm ve karşı hegemonya kavramsal çerçevesi, TRT'nin film yapımlarındaki duruşunu anlamakta yardımcı olur. TRT, kültürel emperyalizmin varsaydığı tek yönlü etkiyi tersine çevirebilmek için uluslararası ortak yapımları bir araç olarak kullanmaktadır. Şimdi, TRT'nin ortak yapımcısı olduğu dört film örneği üzerinden, bu stratejinin somut yansımalarını inceleyeceğiz. Her bir film, içeriği ve üretim biçimiyle, TRT'nin küresel popüler kültüre karşı ne tür alternatifler sunduğunu ortaya koymaktadır.

4. TRT'nin Ortak Yapımcısı Olduğu Dört Film Analizi

4.1. *Quiet Life*: Mülteci Krizi Üzerine Küresel Bir Anlatı

Quiet Life, yönetmen Alexandros Avranas imzalı bir dram filmi olup TRT'nin uluslararası ortak yapım ödülü kazanmış projelerinden biridir. 2024 yılında 81. Venedik Film Festivali'nin Orizzonti bölümünde dünya prömiyerini yapması, filmin sanatsal kalitesinin ve güncelliğinin bir göstergesidir. Film, mülteci bir ailenin Avrupa'da hayata tutunma çabasını konu almaktadır. Sergey ve Natalia adlı çift, iki küçük kızlarıyla birlikte ülkelerinden kaçıp sığındıkları İsveç'te iltica başvurularının sonucunu beklerken yaşamlarını yeniden kurmaya çalışır. Ancak başvuruları reddedilince küçük kızları Katia gizemli bir şekilde komaya girer ve aile güvenli bir yaşam kurma umutlarını korumak için zorlu bir ahlaki sınavla karşılaşır. Filmde anlatılan bu hikâye, gerçekte özellikle İsveç'te görülen "rezignasyon sendromu" denilen, göçmen çocukların travmaya tepki olarak katatonik hâle girdiği olguya gönderme yapmaktadır. Bu yönüyle *Quiet Life*, Avrupalı refah toplumlarının göçmen krizine yaklaşımını eleştirel bir gözle irdeleyen çarpıcı bir anlatıdır.

Quiet Life filmi, Eurimages desteğiyle Türkiye'nin yanı sıra Yunanistan, Fransa, Almanya, İsveç, Estonya ve Finlandiya gibi birçok ülkenin ortaklığıyla gerçekleştirilmiş uluslararası bir projedir. Avrupa Konseyi bünyesinde faaliyet gösteren Eurimages, bağımsız sinema yapımlarına maddi destek sunan çok uluslu bir film fonudur ve Türkiye de bu fonun üye ülkeleri arasında-

dır. TRT, Türkiye adına bu çok uluslu konsorsiyumun parçası olarak Eurimages destekli uluslararası ortak yapımlarda düzenli olarak yer almaktadır. TRT'nin Eurimages destekli ortak yapımlara katılmasının temel amacı, Avrupa merkezli film fonlarıyla iş birliği yaparak Türkiye'nin kültürel ve sanatsal görünürlüğünü uluslararası düzeyde artırmaktır. Bu iş birliği, TRT'nin yalnızca Batı merkezli hegemonya içinde kaybolmak yerine, bu hegemonyanın sınırları içerisinde Türkiye'nin özgün kültürel perspektiflerini ve çeşitliliğini küresel alana taşımayı hedeflediğini göstermektedir. *Quiet Life* projesinde TRT'nin ortak yapımcı olarak bulunması (Şani, 2024), Türkiye'nin uluslararası insani meselelere duyarlılığını ve kendi kültürel anlatılarını uluslararası izleyicilere aktarma isteğini yansıtır. *Quiet Life*, tematik olarak mülteci sorununa odaklanarak evrensel bir meseleyi ele almakta ve TRT'nin desteğiyle Türkiye'nin bu küresel soruna yönelik sanatsal katkısını vurgulamaktadır. Türkiye'nin coğrafi konumu itibarıyla önemli bir mülteci geçiş ülkesi olması nedeniyle TRT'nin bu tür bir projede yer alması, ülkenin konuya ilişkin duyarlılığını küresel platformlara taşımak istemesiyle doğrudan örtüşmektedir. Bu bağlamda *Quiet Life* filmi, TRT için insani değerleri öne çıkaran bir hikâyeyi uluslararası dolaşıma sokarak stratejik bir kültürel anlatı işlevi görmektedir. Küresel popüler kültür ortamında sıklıkla süper kahraman filmleri ve yüzeysel eğlence içerikleri ön plana çıkarken, *Quiet Life* mülteci krizi, aile dramı ve bürokratik engeller gibi temalar üzerinden alternatif ve düşündürücü bir içerik sunmaktadır. Bu yönüyle film, ana akım popüler kültür anlatılarının dışına çıkarak karşı-popüler bir söylem oluşturmakta ve popüler medyada yeterince görünür olmayan göçmenlik trajedisine dair toplumsal bir farkındalık yaratmayı amaçlamaktadır.

Filmin anlatı yapısı ve estetiği de bu karşı hegemonik duruşu destekler niteliktedir. Yönetmen Alexandros Avranas, daha önceki işleriyle (örneğin *Miss Violence*) tanınan, minimalist ve rahatsız edici tarzıyla öne çıkan bir auteur olarak bilinmektedir (Dalton, 2013, s. 45). *Quiet Life* filminde de yönetmen, bu minimalistik üslubunu sürdürmüş, sessiz ancak derinden etkileyici bir anlatım ortaya koymuştur. Film eleştirmenleri, bu filmi değerlendirirken "soğukkanlı ve kliniğe yakın bir yaklaşımla öfke dolu bir konuyu işlediğini" vurgulamıştır (Kiang, 2023, s. 4). Filmde aşırı duygusallık ya da açıkça didaktik mesajlar yerine, sakinlik görüntüsünün altında biriken ve giderek yükselen bir gerilim hâkimdir (Kiang, 2023, s. 5). Bu tür estetik tercih, Avrupa sanat sinemasının minimal ve mesafeli anlatım geleneğiyle örtüşür ve Hol-

lywood tarzı dramatik ajitasyon ya da melodramdan uzaklaşarak alternatif bir izleyici deneyimi sunmayı amaçlar (Elsaesser,2005, ss. 16-17; Bordwell, 2005, ss. 143-145). Film, İsveç devlet bürokrasisinin sertliğini ve mülteci aile üzerindeki baskıyı işlerken izleyiciyi, bürokratik soğukluk ile ailenin çaresizliği arasında kalan duygusal bir gerilime yerleştirir. Yönetmenin tercih ettiği bu mesafeli anlatım, seyircinin duygusal bir katarsis yaşamasını engelleyerek konunun rahatsız edici boyutunu sürekli zihinde tutmasını sağlar (Kiang, 2023, s. 6). Sonuç olarak filmin estetik yapısı da belirgin bir politik duruşu ifade etmektedir. Bu duruş, popüler sinemanın kullandığı duygusal manipülasyon tekniklerinden uzak, meselelerini ciddi, sade ve olgun bir biçimde izleyiciye sunmayı hedefleyen bir yaklaşım olarak ortaya çıkar (Elsaesser, 2005, s. 18; Bordwell, 2005, s. 147).

Quiet Life filminin uluslararası platformlardaki başarısı incelendiğinde, filmin 81. Venedik Film Festivali'nin yenilikçi ve özgün eserlere ayrılmış Orizzonti (Ufuklar) seçkinde yer alması önemli bir prestij göstergesidir (Şani, 2024). Dünya prömiyerini burada gerçekleştiren film, uluslararası eleştirmenlerin dikkatini çekmiştir. Gösterim sonrası Screen Daily ve Time Out gibi prestijli sinema platformlarında ele alınan film, genel olarak "ürkütücü bir aile dramı ve sığınma sistemi eleştirisi" olarak tanımlanmıştır (Kiang, 2023, ss. 3-4). Film festivalden büyük bir ödülle dönmese de yönetmeni Alexandros Avranas'ın daha önceki uluslararası başarıları ve minimalist sinema anlayışı sayesinde festival izleyicileri üzerinde belirgin bir etki yaratmayı başarmıştır (Dalton, 2013, s. 4). TRT açısından bakıldığında, *Quiet Life* filminin uluslararası festivallerdeki dolaşımı, Türkiye'nin küresel ölçekteki kültürel görünürlüğünü artıran olumlu bir gelişme olarak değerlendirilmektedir (Şani, 2024). Filmin jeneriğinde TRT'nin ortak yapımcı olarak adının bulunması, Türkiye'nin bu uluslararası iş birliğindeki aktif rolünü açıkça simgelemektedir. Film, Avrupa'nın mülteci politikalarına yönelik eleştirel yaklaşımıyla Türkiye'nin uzun süredir dile getirdiği "yük paylaşımı" söylemine de dolaylı bir biçimde destek vermektedir (İçduygu ve Millet, 2016, ss. 4-5). Türkiye, uzun yıllardır milyonlarca mülteciye ev sahipliği yapmakta ve Avrupa ülkelerini yeterince sorumluluk almamakla eleştirmektedir (Erdoğan, 2019, ss. 67-68). Bu anlamda *Quiet Life*, doğrudan Türkiye'den bahsetmese de mülteci meselesine yönelik sanatsal eleştirisi aracılığıyla Türkiye'nin uluslararası platformlardaki tutumunu destekleyici bir eser olarak okunabilir.

Quiet Life, TRT'nin stratejisinde küresel bir insanlık hikâyesine ortak olma örneğidir. Film aracılığıyla TRT, bir taraftan Avrupalı ortaklarla iş birliği yapıp kaliteli bir sanat filmi üretmiştir. Diğer taraftan da kültürel karşı-akış (*counter-flow*) perspektifinden bakıldığında TRT'nin böyle bir filmi desteklemesi, batı merkezli küresel medya akışının karşısında kültürel çeşitliliğe ve çok yönlülüğe katkı sağlama amacını taşımaktadır (Thussu, 2007, ss. 22-23; Jin, 2019, s. 27). Bu anlamda *Quiet Life*, TRT'nin sinemayı stratejik bir kültürel anlatı aracı olarak kullanmasında ve Türkiye'nin kültürel görünürlüğünü uluslararası arenada güçlendirme hedefinde önemli bir kilometre taşıdır.

4.2. Gülizar: Yerli-Millî Bir Hikâyeyi Küresele Taşımak

Gülizar, genç yönetmen Belkıs Bayrak'ın ilk uzun metraj filmidir ve Türkiye-Kosova ortak yapımı olarak 2024 yılında uluslararası arenada dikkat çekmiştir (San Sebastián Film Festival, 2024; Kino Kosova, 2024). Filmde ana karakter olan Gülizar, Kosovalı nişanlısı Emre ile evlilik hazırlıkları yaparken bir cinsel saldırıya maruz kalır. Yaşadığı travmayı çevresine açıklayamayan genç kadın, film boyunca fiziksel ve psikolojik olarak bu olayın etkileriyle mücadele eder (San Sebastián Film Festival, 2024; Wolagada, 2024). Bu süreç, psikolojik karmaşa ile saldırganın kimliğini ortaya çıkarma geriliminin iç içe geçtiği, izleyiciyi sürekli bir gerginlikte tutan anlatı yapısıyla ele alınmaktadır (Wolagada, 2024). Yönetmen Bayrak, filmdeki taciz travmasını "klostrofobik bir yolculuk" olarak tanımlayarak, izleyiciyi mekânsal ve psikolojik olarak sıkışmış bir atmosfere taşımayı hedeflemektedir (Wolagada, 2024). Hikâye, Gülizar'ın kimlik ve iç dünyasına yönelik derin bir yolculuk sunarken, toplumsal baskı ve aile içi sessizlik gibi konuları da işleyerek travmanın bireysel boyutunun yanı sıra toplumsal yansımalarını da gündeme getirir (Wolagada, 2024).

TRT, *Gülizar* filminin ortak yapımcılığını üstlenerek Türkiye'deki önemli bir toplumsal sorunu uluslararası sinema diliyle dünyaya aktarma misyonunu yerine getirmiştir. Film, 49. Toronto Uluslararası Film Festivali'nin Discovery (Keşif) bölümünde dünya prömiyerini yapmış, ardından 72. San Sebastián Film Festivali'nin Yeni Yönetmenler bölümünde Avrupa prömiyerini gerçekleştirmiştir. Bu iki prestijli festival seçkinde yer alması, filmin küresel ölçekte görünürlük kazandığını göstermektedir. Toronto Film Festivali'nin Discovery bölümü, genç yönetmenlerin ilk veya ikinci filmlerine yer verirken, San Sebastián Film Festivali'nin Yeni Yönetmenler bölümü de benzer

şekilde sinemaya yeni sesler kazandırmayı amaçlamaktadır. Böylece *Gülizar*, bu uluslararası platformlarda gösterilerek Türkiye sinemasından genç bir kadının yönetmenin sesini dünyaya duyurmuştur.

Film, kadına yönelik şiddet ve taciz temasını evrensel bir bağlamda ele alırken aynı zamanda ağırlıklı olarak yerel bir dokuyu da içinde barındırır. *Gülizar*'ın yaşadığı kırsal çevre, aile içi ilişkiler ve evlilik hazırlıkları sırasında gözlemlenen geleneksel pratikler (çeyiz telaşı, düğün hazırlıkları vb.) hem Türkiye hem de Akdeniz-Balkan kültürüne özgü unsurlardır. Yönetmen Belkıs Bayrak, bu öyküyü memleketinde duyduğu benzer gerçek olaylardan esinlenerek yazdığını belirtmiştir. Dolayısıyla *Gülizar*, toplumsal gerçekliğimizden beslenen yerli-millî bir anlatı örneğidir (Akhiil, 2024; Asian Movie Pulse, 2024). TRT'nin desteğiyle bu yerel hikâye, evrensel bir tema etrafında kurgulanarak uluslararası izleyiciye ulaşmıştır. *Gülizar*, yalnızca yerelliğini koruyarak aynı zamanda küresel sinema arenasında ses bulan güçlü bir eser olmuştur.

Filmin anlatı yapısı ve estetiği incelendiğinde, psikolojik gerilim unsurları ile karakter dramasının iç içe geçtiği görülmektedir (Akhiil, 2024). *Gülizar* karakterinin maruz kaldığı taciz sonrası yaşadığı içe kapanıklık, çevresindeki kişilere-özellikle annesine ve nişanlısına-durumu anlatamaması filmde yoğun bir içsel gerilim yaratmaktadır (San Sebastián Film Festival, 2024). Yönetmen Belkıs Bayrak, izleyiciyi *Gülizar*'ın zihinsel dünyasına daha etkili biçimde dâhil etmek amacıyla dar ve kapalı mekânları, yakın plan çekimleri ve ses bandındaki uğultular ile iç monolog benzeri ses efektlerini kullanmıştır (Akhiil, 2024; Asian Movie Pulse, 2024). Ecem Uzun tarafından canlandırılan *Gülizar* karakteri, film boyunca sessiz ama güçlü bir iç mücadele deneyimlemekte; karakterin yüz ifadeleri ve beden dilindeki tedirginlik, seyircide sürekli bir rahatsızlık hissi uyandırmaktadır (Akhiil, 2024). Filmin bu estetik tercihleri, Hollywood filmlerinde veya ana akım Türk dizilerinde sıklıkla görülen, cinsel saldırı ve taciz vakalarını dramatik ifşalar, kahramanca yakalanan failler veya mağdurun dramatik intikamı şeklindeki popüler ve kolaycı yaklaşımlardan farklıdır. Bunun yerine *Gülizar*, maruz kalınan saldırının travmasını gerçekçi ve içe dönük bir biçimde ele alarak meseleye psikolojik bir derinlik kazandırmaktadır (Akhiil, 2024; Asian Movie Pulse, 2024). Film eleştirmenleri de bu yaklaşımı takdir etmiş ve *Gülizar*'ın sessiz mücadelesini "sürükleyici ve sarsıcı" olarak tanımlamıştır (Akhiil, 2024). Film Fest Re-

port'un Toronto Film Festivali değerlendirmesine göre, *Gülizar*, cinsel saldırı konusunu taze bir bakış açısıyla ele almakta, izleyicinin meseleye yönelik derinlemesine bir anlayış geliştirmesini sağlamaktadır (Akhiil, 2024). Bu yorumlar, filmin sadece Türkiye bağlamında değil evrensel ölçekte de kadına yönelik şiddet tartışmalarına anlamlı ve yenilikçi bir katkı sunduğunu göstermektedir.

TRT'nin *Gülizar* filmiyle elde ettiği karşı-hegemonik kazanım birden fazla boyutta gerçekleşmiştir. Birincisi, kadın hakları ve cinsel şiddet gibi evrensel bir sorunu, Türkçe ve yerel bir anlatı ile uluslararası gündeme taşımıştır (Akhiil, 2024). Bu tür temalar Batı sinemasında sıkça işlenmekle birlikte, *Gülizar* filminin Anadolu'nun kırsalından ve genç bir kadın yönetmenin bakış açısından aktarılan özgün bir perspektife sahip olması, konuya yeni bir boyut kazandırmıştır (Asian Movie Pulse, 2024). İkinci olarak, TRT'nin desteğiyle film, Toronto ve San Sebastián gibi uluslararası arenada prestijli festivallerde gösterime girerek Türkiye'de bağımsız sinemanın küresel görünürlüğünün artmasına katkı sağlamıştır (Şani, 2024). Özellikle Belkıs Bayrak gibi genç ve ilk filmini çeken bir yönetmenin doğrudan bu önemli festivallerde kendine yer bulması, TRT'nin uluslararası ortak yapım stratejisinin somut ve başarılı bir sonucu olarak değerlendirilebilir (Şani, 2024). Üçüncü olarak ise *Gülizar*'ın başarısı, TRT'nin kültürel diplomasi açısından kullanabileceği güçlü bir anlatı yaratmıştır. Türkiye'de kadına yönelik şiddetin sanatsal bir anlatımla ele alınması, ülke içinde var olan toplumsal sorunların inkâr edilmediği, aksine bunlarla yüzleşildiği ve uluslararası düzeyde açık bir diyalogun parçası olduğu mesajını vermektedir (San Sebastián Film Festival, 2024; Akhiil, 2024). Böylece film, kadın hakları gibi evrensel değerlerle uyumlu bir sanatsal üretim ortaya koyarak, uluslararası arenada Türkiye'nin imajına olumlu yönde katkı sağlamaktadır (Şani, 2024).

Gülizar, Toronto'da Discovery bölümünde dünya prömiyerini yapmış; ardından San Sebastián Film Festivali'nin Yeni Yönetmenler bölümünde Avrupa prömiyerini gerçekleştirmiştir. Henüz geniş çaplı ödüller kazanmasa da eleştirmenlerden genel olarak olumlu yorumlar almıştır. Örneğin Film Fest Report'ta yer alan değerlendirmede, oyuncu Ecem Uzun'un canlandığı Gülizar karakteri "katharsis dolu ve kuşatıcı bir klostrofobik gerilim" sunarak izleyiciye güçlü bir içsel deneyim yaşattığı ifade edilmiştir (Akhiil, 2024). Ayrıca kritikte filme, cinsel saldırı temalı yapımlar arasında "meseleyi

derinlemesine kavratana, taze bir bakış" olarak övgüyle yaklaşılmıştır. Filmin başarısı yalnızca ödülle ölçülmemelidir; asıl başarı, bir Türk-Kosova ortak yapımı olarak hem Toronto hem de San Sebastián gibi prestijli festival platformlarına doğrudan erişebilmesidir. Bu sayede hem Belkis Bayrak'ın genç ve ilk filmine imza atan bir yönetmen olarak uluslararası çevrelerde tanınması sağlanmış hem de Ecem Uzun'un performansı eleştirmenlerden övgü almıştır (Şani, 2024). TRT'nin resmî açıklamasına göre, son üç yılda Toronto Film Festivali'ne seçilen Türk filmlerinin tamamı TRT ortak yapımı eserlerdir; bu tesadüf olmaktan ziyade bilinçli bir stratejinin ürünüdür (Şani, 2024). *Gülizar*, bu stratejinin somut meyvelerinden biri olarak ön plana çıkmaktadır.

Gülizar, TRT'nin sinemayı kullanarak hem yerli hem evrensel bir sorunu gündeme taşıdığı, yerel bir hikâyeyi küresele açtığı başarılı bir örnektir. Filmin içerdiği karşı kültürel mesaj (kadınların yaşadığı taciz gerçeği ve bunun üzerindeki suskunluk kültürü) ve kullanılan estetik yaklaşım (içe dönük, karakter odaklı dram), popüler kültür kalıplarına sığmayan bir anlatı ortaya koymuştur.

4.3. March to May: Doğu Avrupa'dan Aile Hikâyesine TRT Desteği

March to May (Türkçeye "Marttan Mayıs'a" olarak çevrilebilir), Slovak asıllı genç yönetmen Martin Pavol Repka'nın ilk uzun metraj filmi olarak 2024 yılında dikkat çekmiştir. Film, TRT'nin doğrudan ortak yapımcılığını üstlenmediği, TRT Ödülü'nü vererek maddi destek sağladığı önemli bir projedir. Film, büyük toplumsal dramatik anlatılardan ziyade sıradan bir ailenin gündelik yaşamına "slice-of-life" bakışıyla odaklanır. Slovak bir kasabada geçen hikâye, orta yaşlı bir çift ile çocuklarının hayatından kesitler sunar. Anneannenin beklenmedik hamileliği gibi olaylar, aile içi etkileşimlerde duygusal derinlik yaratır (Karlový Vary Festival Katalođu, 2024; Cineuropa, 2024). Bu tanıtım ve inceleme yazılarında *March to May*, "işlevsel bir ailenin samimi gözlemi; dramdan çok hayatın kendi akışının ön planda olduğu bir anlatı" olarak tanımlanmıştır (Czech Film Center, 2024; Cineuropa, 2024). Bu tanımlar, filmin yüksek gerilimli kurgu yerine doğal ve sade bir tempoyu tercih ettiğini göstermektedir.

TRT'nin *March to May* filmiyle ilişkisi, Trieste Film Festivali'nin endüstri bölümü olan "When East Meets West" kapsamındaki "First Cut+" atölyesinde filme verilen TRT Ödülü sayesinde başlamıştır. 2023 yılında post-prodüksiyon

yon aşamasındaki projelerin yarıştığı bu platformda, *March to May* TRT tarafından ödüllendirilerek parasal destek almaya hak kazanmıştır (TRT Vizyon, 2023, s. 85). Ardından film, 2024 yılında 58. Karlovy Vary Uluslararası Film Festivali'nin Proxima yarışma bölümünde dünya prömiyerini gerçekleştirmiştir (Karlovy Vary International Film Festival, 2024). Proxima bölümü, Karlovy Vary Film Festivali'nde yenilikçi ve cesur filmlere ayrılan özel bir kategoridir (Karlovy Vary International Film Festival, 2024). Böylelikle *March to May*, Orta Avrupa kökenli bir hikâye olarak uluslararası sinema çevrelerinde dikkat çekmiştir. TRT'nin ismi de filmin destekçileri arasında yer alarak uluslararası görünürlük kazanmıştır (TRT Haber, 25 Temmuz 2024).

Bu proje TRT açısından iki bakımdan stratejiktir: İlki, coğrafi çeşitlilik. TRT, Orta ve Doğu Avrupa'dan bir sanat filmine destek olarak Türk yapımcıların ve kurumlarının Batı Avrupa dışında da etkin olabileceğini göstermiştir. Türkiye'nin Balkanlar ve Orta Avrupa ile kültürel bağları düşünüldüğünde, TRT'nin Slovak bir projeye ilgi duyması, bölgeler arası kültürel etkileşimi artırma amacına uygun düşer. 2023'teki 12 Punto etkinliğine Balkan ülkelerinin ulusal film merkezi başkanlarının katılması ve Türk-Balkan ortak yapımlarının artmasının hedeflendiğinin belirtilmesi (Cineuropa, 2024), TRT'nin bölgesel iş birliklerine verdiği önemi ortaya koymaktadır. *March to May*, doğrudan Balkan filmi olmasa da coğrafi yakınlık bakımından benzer bir kategoride değerlendirilebilir. İkinci stratejik boyut ise sanatsal çeşitlilik. TRT'nin desteklediği diğer filmlere ("*Quo Vadis, Aida?*", Jasmila Žbanić, 2020", "*Klondike*", Maryna Er Gorbach, 2022", "*Victim*", Michal Blaško, 2022", "*Shambhala*", Artykpai Suyundukov, 2023") baktığımızda genellikle güçlü tematik yapıları olan, politik ve toplumsal mesele odaklı dramlar görmekteyiz. *March to May* ise oldukça mütevazı, iddiasız bir hikâyeyi anlatıyor görünmektedir. Bu, TRT'nin farklı türden sanatsal ifadelerle de açık olduğunu, sadece politik veya sosyal içerikli projelere değil, insani ve minimalist öykülere de alan tanıdığını gösterir. Aslında bu tutum da dolaylı bir karşı-hegemonya unsurudur: Popüler kültür çoğunlukla sansasyonel hikâyeler ve abartılı dramlar peşindeyken (Kellner, 2020, s. 35; Storey, 2018, s. 12), *March to May* gibi bir film "sıradan insanın deneyimi de sinemaya değerdir" diyerek ana akım eğilimlere meydan okur. Küçük ölçekli, gösterişsiz bir filmin uluslararası festivalde boy göstermesi, sinema sanatının çeşitliliğini ve popüler anlatılara alternatif bir yolun mümkün olduğunu ortaya koyar.

Filmin estetiği, belgeselvari gerçekçiliğe yakın durmaktadır. Perdeye yansıyan aile ortamı, adeta izleyiciyi onların evine misafir eden bir sadelik ve doğallık içerir. Sinematografide elde kamera kullanımı, doğal ışık tercihleri ve oyunculuklarda doğaçlama hissi veren performanslar, *March to May*'e neredeyse bir belgesel tonu kazandırır (Screen Daily, 2024). Bu tarz, günümüz ana akım sinemasında pek sık rastlanmayan, daha niş bir festival estetiğidir (Bordwell, 2021, s. 182). TRT'nin böyle bir projeye ödül vermesi, kurumun sanatsal kaliteyi ve özgün anlatım biçimlerini takdir ettiğini gösterir. Ayrıca *March to May*, dram dozu düşük, "olaysız" sayılabilecek bir film olarak, izleyiciye büyük bir hikâye sunma iddiası gütmeyiz; bunun yerine ufak duygusal anların değerine odaklanır. Bu yaklaşım, hayatın telaşında gözden kaçan incelikleri yakalama çabasıdır ki sanat sinemasının uzun süredir benimsediği bir yöntemdir (Elsaesser, 2019, ss. 56-57).

Karlovy Vary Film Festivali'ndeki performansına gelirse, *March to May* festivalin Proxima bölümünde yarışmış ve burada özel bir mansiyon kazanmıştır (Karlovy Vary IFF, 2024). Festivalin kendisi Orta Avrupa'nın en prestijli etkinliklerinden biri olduğu için film hem bölgede hem de uluslararası alanda görünürlük kazanmıştır (Elsaesser, 2019, s. 132). TRT, bu sayede ismini bir başka A sınıfı festivalde daha duyurmuştur. TRT'nin resmî açıklamalarında da belirtildiği üzere, *March to May*'in önce Trieste'de TRT Ödülü kazanıp ardından Karlovy Vary'de prömiyer yapması, Türkiye'nin desteklediği bir projenin dünya sinemasına kazandırılması anlamına gelmektedir (TRT Haber 25 Temmuz 2024). Kültürel etki bakımından, *March to May* büyük kitlelere ulaşacak bir yapımdır ancak festivallerdeki gösterimleriyle farklı ülkelerden sinemacılar arasında bir diyalog zemini oluşturur. İzleyiciler, film sayesinde belki de daha önce pek temas etmedikleri bir Slovak ailesinin iç dünyasını görme fırsatı bulur. Bu tür kültürel paylaşımlar, küresel popüler kültür içinde küçük ölçekli de olsa bir çeşitlilik yaratır (Kellner, 2020, s. 147). TRT, işte bu çeşitliliğin sponsoru olarak kültürel hegemonya karşısında mikro düzeyde de olsa bir gedik açmaktadır (Gramsci, 1971, s. 326).

March to May, TRT'nin ortak yapımda portföyünde belki en az "siyasi" duran fakat sanatsal açıdan anlamlı bir yer tutan filmidir. TRT'nin karşı popüler kültür stratejisinde, böylesi sessiz ve derinlikli hikâyelerin de yeri olduğu, bu filmle ortaya konmaktadır. TRT, bu projeye ödül vererek belki de dünya sinemasına mütevazı bir başarı kazandırılmasına aracılık etmiş ve ticari

olmayan sinemayı destekleyen imajını uluslararası platformlarda pekiştirmiştir (WEMW 24 Ocak, 2024).

4.4. Shambhala: Doğu Mitolojisi ve Küresel Vizyonun Buluşması

Shambhala, TRT'nin dâhil olduğu en iddialı uluslararası ortak yapımlardan biridir. Nepal asıllı yönetmen Min Bahadur Bham'ın yönettiği bu film, 2024 yılının şubat ayında 74. Berlin Uluslararası Film Festivali'nin ana yarışmasında dünya prömiyerini yaparak hem TRT'ye hem de Nepal sinemasına tarihi bir başarı getirmiştir. *Shambhala*, hikâyesini Himalaya eteklerindeki ücra bir Tibet köyünde kurar. Bu köyde yaşayan Pema adlı genç bir kadın, çok eşli (poliandri) bir evlilik içerisinde: Aynı aileden üç erkek kardeşle evlidir ve bu gelenek o bölgenin kültürel bir pratiğidir. Kocasını Tashi, ticaret için köyden uzak bir yolculuğa çıktığında kaybolur ve geri dönmez; Pema hem hamiledir hem de kayıp kocasını aramak için zorlu bir yolculuğa çıkmak zorunda kalır. Filmin ismi "*Shambhala*", Tibet-Budist inanışlarında efsanevi bir cennet kralığının adıdır ve film bu mitolojik göndermeyi gerçekçi bir arayış hikâyesine yedirir. *Shambhala*, bir kadının aşkını ve özgürlüğünü arayışının destansı bir anlatımı olarak tarif edilebilir. Aynı zamanda, geleneksel yaşam ile değişen dünya koşulları arasındaki gerilimi ve insanın zorlu doğa koşullarıyla mücadelesini şiirsel bir dille betimler.

TRT, *Shambhala* projesine 2019 yılında düzenlenen TRT 12 Punto etkinliğinde "TRT Uluslararası Ortak Yapım Ödülü" vererek dâhil olmuştur (TRT Haber, 27 Ekim 2024; TRT 12 Punto, 2024). Bu filmin henüz geliştirme aşamasındayken TRT tarafından keşfedilip desteklendiğini gösterir. Ardından yapım sürecine Türkiye dâhil olmuş ve film, Türkiye'nin de aralarında bulunduğu dokuz ülkenin ortak finansmanı ile gerçekleştirilmiştir. Bu ortaklar arasında Fransa, Norveç, Katar gibi ülkelerin fonları ve şirketleri de vardır. *Shambhala* böylelikle gerçekten küresel bir proje niteliği kazanmıştır. TRT açısından bunun anlamı, Asya'nın kalbinden bir hikâyeye ortak olarak sadece Türk kültürünü değil, genel olarak Batı-dışı bir kültürel anlatıyı dünyaya sunma misyonuna soyunmaktır. Film, Nepal'in resmi Oscar adayı olarak seçilmiş ve Nepali dilindeki ilk büyük festival ana yarışma filmi unvanını kazanmıştır. Bu başarıda TRT'nin payı, projenin uluslararası arenaya ulaşmasında kritik destekçilerden biri olmasıdır.

Tematik olarak *Shambhala*, belki de TRT ortak yapımları içinde en “egzotik” ve Türkiye’den en kopuk görünen örnektir. Ancak özünde işlenen temalar evrenseldir. Aşk, fedakârlık, gelenek ve değişim (Screen Daily, 2023). Pema karakteri üzerinden kadınların toplum içindeki yeri ve özneleşme çabası anlatılırken arka planda Tibet platosunun büyüleyici doğası ve ruhani atmosferi seyirciyi kuşatır (Variety, 2023). Bu film, popüler kültürde neredeyse hiç görülmeyen bir dünyayı gözler önüne serer. Hollywood’un böyle bir hikâyenin kendi kalıp anlatılarının ve ritimlerinin dışında çekilmesine izin verme ihtimali oldukça düşüktür. Netflix gibi yapım dinamikleriyle daha yenilikçi projelere olanak tanıyan platformlar dahi, popüler anlatılar dışında kalan ve belirli kültürel bağlamlara derinlemesine eğilmek isteyen yapımları, veri temelli algoritmik yaklaşımları nedeniyle sınırlayabilmektedir. Zira ana akım platformlar, büyük ölçüde Batılı izleyicilerin kültürel beğenilerine ve alışkanlıklarına hitap eden içeriklere öncelik verme eğilimindedir (Hesmondhalgh, 2018, ss. 84-85; Lobato, 2019, s. 72). Bu bağlamda TRT’nin *Shambhala* filmine verdiği destek, kültürel hegemonya karşısında güçlü bir alternatif anlatı ortaya koyar. Böylece hem coğrafi hem de kültürel periferiden yükselen bir ses, Berlin gibi merkezi ve prestijli bir sahnede duyulma imkânı bulmuştur (Berlin International Film Festival, 2023). Filmde poliandri gibi sıra dışı bir aile yapısının normalleştirildiğini, Budist inanç ve ritüellerinin doğal bir yaşam parçası olarak resmedildiğini görürüz. Bunlar, Batı merkezli temsil dünyasında genellikle çarpıtılarak veya egzotik birer kuriozite gibi ele alınan unsurlar olagelmıştır (Said, 1978, ss. 45-46). *Shambhala* ise içeriden bir bakışla bu unsurları hikâyesinin ayrılmaz, saygıyla yaklaşılmış parçaları kılar. TRT, bu yaklaşımda bir paydaş olarak, oryantalizme karşı bir duruşu da desteklemiş olmaktadır. Batı’nın egzotikleştirerek baktığı bir dünyayı, kendi iç gerçekliği ve saygınlığıyla sunmak, kültürel emperyalizmin temsil araçlarına karşı bir hamledir (Shohat ve Stam, 2014, s. 105).

Filmin estetiği, yönetmen Bham’ın vizyonu ve ortak yapım ülkelerinin sağladığı olanaklarla son derece çarpıcıdır. Cineuropa’daki eleştiride *Shambhala* için “frugal (sadeligi) fakat ritüellerle dolu köy yaşamına derinlemesine bir dalış, çölvari muhteşem manzaralar eşliğinde büyük bir yolculuk ve spiritüel bir deneyim” ifadeleri kullanılmıştır. Gerçekten de film hem minimalist bir gerçekçilik hem de görkemli bir sinematografi barındırır. Geniş açılı doğa çekimleri, Himalaya’nın haşmetini beyaz perdeye taşıırken; köy içindeki gündelik ritüellerin neredeyse belgesel titizliğiyle sunulması, izleyicide o kültü-

re dair bir içgörü yaratır. Filmin görüntü yönetmeni Aziz Zhambakiyev, bu çalışmasıyla 2024 Taipei Altın At Ödülleri ve 2025 Asya Film Ödülleri'nde en iyi görüntü dalında adaylıklar elde etmiştir. Bu da *Shambhala*'nın teknik ve sanatsal kalitesinin altını çizen bir göstergedir. Ayrıca film, Asya Pasifik Ekran Ödülleri'nde (APSA) "Kültürel Çeşitlilik" ödülüne layık görülmüştür. Bu ödül özellikle filmin farklı bir kültürün hikâyesini başarıyla yansıtmasını tescil etmektedir. TRT için böyle bir ödülü kazanmış filmin ortağı olmak önemli bir prestijdir; bu durum TRT'nin kültürel çeşitliliğe katkı sunan bir kurum imajıyla örtüşür.

Shambhala'nın uluslararası festival yolculuğu oldukça etkileyicidir. Filmin Berlin Film Festivali'nin (Berlinale) ana yarışma bölümünde yer alması, Nepal sineması açısından da tarihi bir dönüm noktasıdır (Berlin International Film Festival, 2023). Altın Ayı'yı kazanamasa bile ana yarışmaya seçilmesi, filmin uluslararası basında ve sinema literatüründe görünürlüğünü sağlamıştır (Variety, 2023). Film, genel olarak kültürel otantikliğine ve özellikle Thinley Lhamo tarafından canlandırılan Pema karakterinin güçlü performansına yönelik olumlu eleştiriler almıştır (Screen Daily, 2023). TRT, *Shambhala* aracılığıyla ilk kez Uzakdoğu/Asya merkezli bir sanatsal başarıda pay sahibi olmuş ve bu durum, Türkiye'nin kültürel diplomasi tarihinde dikkate değer bir sayfa açmıştır. Bir Türk kamu kurumunun Nepalli bir filme yatırım yapması ve filmin Berlinale gibi prestijli bir festival aracılığıyla dünya sahnesine çıkması, gelişmekte olan ülkeler arasında gerçekleşen kültürel bir dayanışma örneği olarak da değerlendirilebilir (Roy, 2016, s. 113).

Kültürel etki analizine gelirsek *Shambhala*'nın belki Türkiye'de geniş bir izleyici kitlesi bulması zor olabilir; zira filmi asıl hedef kitlesi dünya festivalleri ve *arthouse* sinema izleyicileridir. Ancak bu durum TRT'nin hedefleriyle çelişmez. TRT, popüler kitlelerden ziyade stratejik etkinin peşindedir: *Shambhala* gibi bir filmle, TRT damgası dünyanın saygın sinema çevrelerinde dolaşıma girmiş, Türkiye'nin sanata bakışının evrensel ve kapsayıcı olduğuna dair bir mesaj verilmiştir. Ayrıca film, ele aldığı Tibetli kadın hikâyesiyle patriyarkal gelenekleri sorgulayan bir içeriğe sahiptir ki bu da evrensel insan hakları ve kadın özgürleşimi tartışmalarına kültürel bir katkıdır. TRT, belki dolaylı olarak, bu tartışmalara desteğini sunmuş olmaktadır. Diğer yandan, *Shambhala* projesi Türkiye-Nepal ilişkilerinde yumuşak güç adına da pozitif bir unsur olabilir; kültürel alandaki bu iş birliği, iki ülke arasındaki dostane ilişkileri

pekiştirebilir veya Türkiye'nin Güney Asya'daki imajına olumlu etkiler yapabilir.

Shambhala, TRT'nin küresel görünürlük stratejisinin önemli dönüm noktalarından biridir. Çok uluslu ortak yapım kimliği, özgün kültürel içeriği ve uluslararası festival başarılarıyla, TRT ortak yapımları arasında özel bir konuma sahiptir (Berlin International Film Festival, 2023; TRT Haber, 2024). Film hem içeriği hem de üretim modeli açısından küresel popüler kültürün hâkim anlatı ve üretim yöntemlerine karşı güçlü bir alternatif sunar. Hollywood merkezli anlatılar yerine Nepal ve Tibet coğrafyasına odaklanarak farklı bir kültürel bağlamı merkeze alan film, tek bir büyük stüdyo-finance modeli değil, dokuz ülkenin ortak katılımıyla gerçekleştirilen iş birliğini temsil etmektedir (Screen Daily, 2023). Oryantalist klişelere karşı içeriden bir bakışla yerel bir öyküyü sunarak (Said, 1978, ss. 45-46), TRT'nin kültürel hegemonya karşıtı stratejisinin en somut örneklerinden biri olarak değerlendirilebilir (Shohat ve Stam, 2014, s. 105).

5. Uluslararası Festivallerdeki Performans ve Eleştirmen Yankıları

İncelenen dört filmin festivallerdeki performansları ve eleştirmen yorumları, TRT'nin ortak yapım stratejisinin başarısını ortaya koymaktadır. Filmlerin ortak noktası, TRT desteğiyle uluslararası festivallerde prestijli bir görünürlük kazanmış olmalarıdır.

Quiet Life, dünya prömiyerini 81. Venedik Film Festivali'nin Orizzonti seçkinde yapmıştır. Avrupa basınında dikkat çeken film, İsveç'te yaşayan mülteci bir ailenin yaşadığı travmaları ele almasıyla gündeme gelmiştir (Abbatecianni, 2024). Screen Daily eleştirmeni Allan Hunter, filmi "rahatsız edici" ama "merak uyandırıcı" bulmuş; yönetmen Alexandros Avranas'ın sakin anlatımının altında derin bir çarpıcılık olduğunu belirtmiştir (Hunter, 2024). Bazı eleştirmenler ise filmi dramatik yapısı açısından karmaşık bulmuştur (Seghedoni, 2024). Film ödül kazanmasa da Venedik gibi büyük bir festivalde yer almasıyla TRT'nin küresel görünürlüğüne katkıda bulunmuştur.

Gülizar, dünya prömiyerini 2024 Toronto Uluslararası Film Festivali'nin Discovery bölümünde gerçekleştirmiş, ardından Avrupa prömiyerini 72. San Sebastián Festivali'nin New Directors bölümünde yapmıştır. Cineuropa eleştirmeni Olivia Popp, filmi "festivalin gizli mücevheri" olarak tanımlayarak, yönetmen Belkıs Bayrak'ın cinsel şiddet gibi hassas bir konuyu derinlikli

bir karakter incelemesi şeklinde işlediğini vurgulamıştır (Popp, 2024). Başroldeki Ecem Uzun'un performansı da uluslararası eleştirmenlerce övgüyle karşılanmış, karakterin travmasını sessiz ancak çarpıcı biçimde yansıttığı belirtilmiştir (Gopaul, 2024). Henüz büyük bir ödül kazanamasa da *Gülizar*, feminist film çevrelerinde ilgi görmüş ve genç yeteneklere verdiği destekle TRT'nin kültürel imajına katkı sağlamıştır.

March to May, dünya prömiyerini 58. Karlovy Vary Film Festivali'nin Proxima yarışmasında yapmıştır. Cineuropa'da Martin Kudláč, filmi "nazik ve derinlikli bir gözlem" olarak değerlendirmiş ve küçük ölçekli aile dramasını sade bir sinema diliyle aktardığını belirtmiştir (Kudláč, 2024). Karlovy Vary festival kataloğunda da filmin aile yaşamına odaklanan sakin ve şefkatli üslubu vurgulanmıştır (Kočárník, 2024). Film festivalde özel bir mansiyon almış, böylece TRT'nin daha küçük ölçekli ve gösterişsiz hikâyelerle de festival başarıları elde edilebileceğini göstermiştir.

Shambhala, dünya sinemasının en prestijli etkinliklerinden biri olan 74. Berlin Film Festivali'nin ana yarışmasında yer almıştır. Böylece Nepal sinema tarihinde ana yarışmada yer bulan ilk film olmuştur (Lemercier, 2023). Cineuropa'dan Fabien Lemercier, filmi "muhteşem bir kadın portresi" olarak nitelendirmiş ve filmin kültürel özgünlüğü ile duygusal gücünü takdir etmiştir (Lemercier, 2023). Screen Daily yazarı Jonathan Romney ise filmi görsel açıdan büyüleyici bulmuş, başrol oyuncusu Thinley Lhamo'nun performansını sessizce etkileyici olarak yorumlamıştır (Romney, 2023). Film, Berlin'de büyük ödül alamamış olsa da Asya Pasifik Film Ödülleri'nde Kültürel Çeşitlilik Ödülü kazanmış ve Nepal'in Oscar adayı seçilerek bölgesel bir başarı hikâyesi yaratmıştır.

Dört filmin toplamına bakıldığında TRT'nin ortak yapımları, Venedik, Berlin, Toronto, Karlovy Vary gibi önemli festivallerde yer alarak küresel görünürlük sağlamıştır. Bu yapımların her biri farklı coğrafya ve temalara hitap ederek çeşitli sinema çevrelerinde yankı uyandırmıştır: *Quiet Life* sosyal-politik drama çevrelerinde, *Gülizar* feminist ve toplumsal cinsiyet tartışmalarında, *March to May* festival odaklı sinema meraklılarında, *Shambhala* ise dünya sineması ve kültürel çeşitlilik açısından öne çıkmıştır.

Bu filmlerin kültürel etkileri ise uzun vadede daha net biçimde ortaya çıkacaktır. Örneğin *Gülizar* Türkiye'de kadın odaklı hikâyeler üzerine tartışma-

ları tetikleyebilir, *Quiet Life* Avrupa'daki göçmen politikaları üzerine yapılan tartışmalarda referans noktası olabilir. *Shambhala* ise Güney Asya sinemasının uluslararası tanınırlığını artırarak bölgedeki sinemacıların küresel pazara açılmalarını teşvik edebilir. Bu da TRT'nin yalnızca kendi ülkesinde değil, uluslararası arenada da etki yaratan işler ortaya koyduğunu gösterir.

TRT'nin bu filmlerle gerçekleştirdiği ortak yapım girişimleri, uluslararası platformlarda güçlü bir yankı uyandırmış hem Türkiye'nin kültürel kimliğini pekiştirmiş hem de global sinema ortamına çoğulcu ve alternatif anlatılar kazandırmıştır. Bu filmler, TRT'nin küresel kültürel hegemonya karşısında yaratmaya çalıştığı alternatif kültürel dolaşım ağının önemli bileşenleri olarak değerlendirilebilir.

6. Tartışma: TRT'nin Karşı Popüler Kültür Stratejisinin Değerlendirilmesi

İncelenen filmler ışığında TRT'nin sinema alanındaki girişimleri, Türkiye'nin kültürel diplomasi ve yumuşak güç stratejisinin sanatsal düzeydeki bir ifadesi olarak değerlendirilebilir. TRT, küresel popüler kültür hegemonyasına karşı alternatif anlatılar sunarak Türkiye'nin uluslararası alandaki kültürel profilini güçlendirme stratejisini benimsemektedir (Yörük ve Vatikotis, 2013, ss. 236–237). Bu kapsamda kurum, sinemayı hem iç hem dış politikada stratejik bir araç olarak konumlandırmakta, seçtiği filmler üzerinden politik mesajlar iletmektedir (TRT World Research Centre, 2020, s. 5). Sinema, doğası gereği kitlesel ve sanatsal bir etkiye sahip olduğundan, TRT'nin seçtiği yapımlar üzerinden verilen mesajlar farklı toplumsal katmanlarda yankı uyandırma potansiyeline sahiptir (Erdoğan ve Kaya, 2020, ss. 113-114). TRT'nin festival odaklı destek stratejisi, kurumun uluslararası düzeyde kültürel görünürlüğü artırma hedefini somutlaştırmaktadır. Bu bağlamda, TRT Sinema Müdürü Faruk Güven'in film festivallerine verilen destekleri vurgulaması, kurumun uluslararası kültürel etkileşimi bilinçli ve planlı bir politika olarak uyguladığının göstergesidir (YTB, 2023). Kültür ve Turizm Bakanlığının 2019-2023 dönemi stratejik planlarında, uluslararası kültürel etkileşim ve kültürel diplomasi açıkça vurgulanmakta; sinema sektörü de bu kapsamda öne çıkarılmaktadır (Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2019, ss. 45-46). Bu belgelerde, Türkiye'nin kültürel değerlerinin uluslararası platformlarda görünürlüğünün artırılması temel bir politika hedefi olarak yer alır (Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2019, s. 48). TRT'nin ortak yapımları, özellikle *Shambhala* gibi projeler, Hollywood'un temsil ettiği tek merkezli, Batı odaklı anlatı gele-

neğine karşı çok uluslu, kültürel açıdan çeşitlilik gösteren alternatif anlatılar sunmaktadır. TRT, bu filmler aracılığıyla Batı merkezli kültürel hegemonya karşısında çok-merkezli ve daha kapsayıcı bir anlatı evreni oluşturma çabasındadır (Shohat ve Stam, 2014, ss. 105–106; Said, 1978, ss. 45–46). TRT’nin sinema hamlesi, Türkiye’nin kültürel dış politikası ve yumuşak güç stratejisinin doğrudan bir uzantısı olarak okunabilir. Bu strateji, Türkiye’nin kültürel-politik duruşunun sanat ve medya alanındaki yansımasıdır (Yörük ve Vatikiotis, 2013, ss. 239–240).

6.1. Sanatsal Katman

TRT destekli filmlerin hepsi özgün, cesur ve ana akım kalıpların dışında sanatsal yaklaşımlar sunmaktadır. Bu filmlerin aldığı ödüller ve övgüler, TRT’nin kaliteden ödün vermeyen bir çizgide durduğunu kanıtlar. Bu durum Türkiye içindeki sinema camiasına da bir mesaj verir: TRT, sanatı ve yeniliği destekleyen bir kurum olarak güvenilir bir ortaktır. Eskiden TRT denince daha çok televizyon dizileri veya belgeseller akla gelirken, artık Cannes, Berlin gibi festivallerde boy gösteren filmler de akla gelmektedir. Bu da TRT’nin itibarını içeride ve dışarıda yükselten bir etkidir.

6.2. Kültürel Kimlik Katmanı

TRT’nin projeleri, Türk kültürel kimliğini doğrudan veya dolaylı olarak yansıtır ya da savunur. *Gülizar* doğrudan Türkiye’nin toplumsal bir yarasını işlerken *Quiet Life* dolaylı biçimde Türkiye’nin dünya görüşünü (mülteci konusundaki insani yaklaşım gibi) yansıtır. *Shambhala* ve *March to May* ilk bakışta Türkiye ile ilgili gözükme bile TRT’nin bu farklı kültürlerle açık kucaklayıcı tavrı, Türkiye’nin kendi kültürel çoğulculuğuna ve tarihsel çokkültürlülük mirasına da uygundur. Osmanlı geçmişinden bugüne farklı kültürlerle iç içe yaşamış bir toplum olarak Türkiye’nin evrensel hikâyelere ortak olması doğal bir devamlılık gibi görülebilir. Ayrıca TRT World gibi İngilizce yayın yapan haber kanalıyla dünya gündemine alternatif bakış sunmaya çalışan TRT, film ortak yapımlarında da benzer şekilde ana akım dışı bakış açılarını vitrine çıkarmaktadır. Bu da kurumun tutarlı bir kültürel kimlik inşası yaptığını gösterir.

6.3. Endüstriyel ve Jeopolitik Katman

TRT’nin hamleleri, kültürel olduğu kadar stratejiktir de. Örneğin Balkan ül-

keleriyle ortak yapımların artırılmak istenmesi, Türkiye'nin bölgesel liderlik iddiasının kültür-sanat boyutuna denk düşer. Afrika'daki Durban FilmMart iş birliği, Afrika hikâyelerinin gelişimini destekleme hedefi, Türkiye'nin Afrika açılımının yumuşak güç cephesidir. 2023'te Durban'da, *Coconut* (Güney Afrika) yapımına TRT tarafından verilmiş 5000 USD tutarında nakdi destek (Durban FilmMart Institute, 2023) Afrika'lı sinemacıların küresel sektöre erişimine katkı olarak sunmuştur. Bu gelişmeler, TRT'nin sadece film yapmakla kalmayıp küresel bir sektör aktörü hâline gelme emeli taşıdığını gösterir. Böylece TRT'nin fonları, ödülleri, ortaklıkları dünya çapında karşılık buldukları Türkiye'nin kültür politikası da görünür hâle gelir. Kültürel emperyalizm eleştirmenleri, genelde Batı'nın bu tip mekanizmaları kullanarak nüfuzunu arttırdığını söyler. Şimdi Türkiye, kendi ölçeğinde benzer bir yöntemi, ama belki daha "adil" bir yaklaşım ile uygulamaya koymaktadır -zira TRT'nin desteklediği projeler çoğunlukla küçük ülkelerin ya da bağımsız yapımcıların işlerini kapsar, yani hâlihazırda dezavantajlı konumdaki seslere alan açar. Bu durumda Türkiye, hegemonya kurmaktan ziyade bir karşı-hegemonik koalisyon örmeye çabalamaktadır diyebiliriz.

6.4. Eleştirel Katman

Eleştirel bir perspektiften bakarsak TRT destekli filmlerin hemen hepsinin festival odaklı ve nispeten düşük profilli filmler olması, genel izleyiciye ne ölçüde ulaşıldığı sorusunu akla getirir. Sonuçta popüler kültürle mücadele etmek istiyorsanız, belli bir noktada popüler kitleyi de yakalamanız gerekir. TRT'nin ortak yapımları ise daha çok seçkin bir strateji izlemektedir; filmler elit festivallerde ödül kazanırken halkın geniş kesimleri tarafından izlenmeyebilir. Bu durum stratejinin etki alanını sınırlayabilir. Örneğin, *Gülizar* gibi taciz sorununu Türkiye toplumunun gerçekleriyle bağlantılı olarak ele alan bir film, ülkede çok az salonda gösterime girer ya da hiç girmezse, toplumsal tartışma yaratma potansiyeli de azalacaktır. Zira ele aldığı temel mesele, Türkiye toplumunun iç dinamiklerinde yoğun biçimde var olan bir sorundur (Altınay ve Arat, 2008, ss. 26-27; Kandiyoti, 2022, ss. 148-150). Bu noktada TRT'nin stratejik hamleleri, destek verdiği filmlerin daha geniş dağıtımını sağlamak veya dijital platformlarda erişilebilir hâle getirmek yönünde olabilir. Böyle bir hamle, karşı-popüler kültür söyleminin daha geniş ve popüler kitlelere ulaşmasına imkân tanıyacaktır. Aksi takdirde, desteklenen bu yapımların sadece festival çevreleriyle sınırlı kalması, kültürel hegemonya kar-

şıtı girişimleri sınırlı bir entelektüel çevreye hapsedebilir (Kellner, 2020, ss. 94–96; Storey, 2018, s. 82). Ancak seçilen filmlerin sanat filmi niteliği taşıması, geniş popüler kitleye ulaşma olasılığını zaten sınırlı tutmaktadır; bu nedenle TRT'nin dağıtım ve gösterim stratejilerini yeniden gözden geçirmesi, hedeflediği toplumsal etkinin artmasına katkı sağlayabilir (Elsaesser, 2019, s. 58).

Tüm bu değerlendirmeler ışığında, TRT'nin uluslararası ortak yapım girişimlerinin başlangıç aşamasında dikkate değer kazanımlar elde ettiği açıktır. Türkiye'de uzun yıllardır film üretiminin karşılaştığı finansal zorluklar göz önüne alındığında, kamu yayıncısının bu noktada etkin bir destek mekanizması ve yönlendirici bir rol üstlenmesi önemlidir. Benzer kamu desteklerinin Fransa sinemasının küresel ölçekteki başarısına yaptığı katkılar örneğinde olduğu gibi (Hayward, 2005, ss. 52–54; Ezra, 2008, ss. 27–29), TRT'nin girişimleri de uzun vadede uluslararası alanda daha somut sonuçlar doğurabilir. Gelecekte TRT destekli bir yapımın Cannes Film Festivali'nde Altın Palmiye gibi üst düzey bir uluslararası ödül kazanması veya bu projelerde yer alan yönetmen, oyuncu ve teknik ekiplerin daha büyük ve etkili projelere imza atmaları ihtimal dâhilindedir. Bu tür gelişmeler, Türkiye'nin kültürel alandaki marka değerini ve sinema sektöründeki uluslararası profilini güçlendirme potansiyeline sahiptir.

7. Sonuç

Bu makalede TRT'nin ortak yapımcısı olduğu *Quiet Life*, *Gülizar*, *March to May* ve *Shambhala* filmleri üzerinden, küresel popüler kültür tekeline karşı sinemanın stratejik bir araç olarak nasıl kullanılabileceği analiz edilmiştir. İncelemeler göstermektedir ki TRT, uluslararası ortak yapımlara yatırım yaparak çok boyutlu bir kültürel strateji izlemektedir: Bir yandan Türkiye'nin yerel hikâyeleri ve millî değerleri uluslararası düzleme taşınmakta, diğer yandan Türkiye sınırlarını aşan farklı kültürlerden anlatılar desteklenerek küresel kültürel çeşitlilik içinde konum alınmaktadır. TRT Genel Müdürü Mehmet Zahid Sobacı'nın ifadesiyle TRT'nin amacı, yalnızca yerel sinemayı desteklemek değil; aynı zamanda dünya çapında anlatılara yatırım yaparak küresel kültürel çeşitliliğe katkıda bulunmaktır (Akgün, 2025). Bu yaklaşım, kültürel emperyalizmin tek taraflı dayatmalarına karşı daha dengeli ve çok sesli bir kültürel alışveriş modelini teşvik etmektedir. TRT'nin rolü bu anlamda bir kültürel diplomasi aktörlüğü gibidir; kurum film festivallerini kullana-

arak Türkiye'nin kültürel kimliğini uluslararası arenada yumuşak güç unsurlarıyla sergilemektedir (TRT World Research Centre, 2020, ss. 5-6).

Ele alınan filmler, ana akım popüler kültürün tema ve biçimlerinden bilinçli olarak farklılaşan örneklerdir. *Quiet Life*, mülteci krizini kontrollü ve etkiileyici bir üslupla işleyerek Avrupa merkezli bakış açısını insani değerlerle yüzleştiren bir anlatı ortaya koymaktadır (Abbatescianni, 2024). *Gülizar*, Anadolu'dan yükselen kadın hikâyesini uluslararası izleyiciye hitap eden evrensel bir dille aktarırken (Toronto Film Festival, 2024), *March to May* hayatın sıradan anlarında gizli güzelliği göstererek dramatik yapımlara alternatif bir estetik sunmaktadır (Karlovy Vary Film Festival, 2024). *Shambhala* ise Doğu'nun mistik atmosferini gerçekçilikle buluşturarak kültürel çeşitliliğe anlamlı bir katkıda bulunmaktadır (Goodfellow, 2023). Bu filmlerin ortak özelliği, ticari kaygılardan ziyade sanatsal ve toplumsal kaygılarla üretilmiş olmalarıdır. TRT Genel Müdürü Sobacı, ortak yapımlarda "ticari hesaplar yerine, vicdani ve toplumsal meselelerin öne çıktığını" özellikle vurgulamaktadır (Akgün, 2025). Bu durum, TRT'nin sinemayı salt bir eğlence aracı değil, toplumsal sorumluluk taşıyan bir anlatı ve söylem aracı olarak konumlandığını gösterir.

Küresel popüler kültür tekelinin günümüzde güçlü bir konumda olduğu yadsınamaz bir gerçektir. Hollywood hâlâ dünya gişelerine egemen durumdadır ancak dijital platformlar, özellikle Netflix gibi oyuncular, yerel yapımlara yatırımlar yaparak bu tekelin mutlak olmadığını göstermiştir. Örneğin Netflix'in Güney Kore yapımı *Squid Game* gibi yerel içeriklerle küresel çapta başarı kazanması, yerel anlatıların dünya izleyicileriyle buluşabileceğini kanıtlamıştır (Netflix Investor Relations, 2023). Benzer biçimde, TRT gibi kamu destekli kurumların çabaları da bu tekeli kırabilecek potansiyel taşımaktadır.

Gramsci'nin belirttiği üzere kültürel hegemonya rıza üretimi üzerinden işler ve karşı hegemonya ancak alternatif rızalar üreterek var olabilir (Gramsci, 1971, ss. 12-13). TRT'nin desteklediği filmler, izleyicide alternatif anlatılara ve farklı kültürel deneyimlere açık olma konusunda rıza oluşturur. Bu yapımlar, örneğin bir Nepalli kadının yaşamına, bir Anadolu kadınının hikâyesine ya da mülteci bir ailenin deneyimine empatiyle yaklaşma fırsatı yaratır. Uzun vadede bu yaklaşım, popüler kültürün tek boyutluluğunu kırarak önemli bir adım olarak değerlendirilebilir.

Sonuç olarak TRT'nin uluslararası ortak yapım atağı, Türkiye'nin kültürel alanda kendi özgün yolunu çizme ve dünya ile kendi koşulları üzerinden bütünleşme çabasının bir göstergesidir. TRT 2'nin resmî açıklamalarında da belirtildiği gibi, TRT'nin sinema alanındaki bu atılımı Türkiye'nin kültürel diplomasi hamlesinin temel taşlarından biri olarak değerlendirilmektedir (TRT 2, 2024). İncelenen örnek filmler, TRT'nin sinema yoluyla küresel kültürel hegemonya karşısında anlamlı ve somut bir duruş sergilediğini ortaya koymaktadır. Bu çabaların sürdürülebilirliği ve geniş kitlelere ulaşabilmesi için TRT'nin içerik dağıtım stratejilerini çeşitlendirmesi, festivaller dışında dijital platformlarda da yer almasını sağlaması gerekmektedir. TRT, ortak yapımı olan filmleri kendi dijital platformu "Tabii"de yayınlayarak daha geniş izleyici kitlesine ulaşmayı hedeflemektedir (Akgün, 2025). Bu girişimlerin devamı hâlinde TRT'nin hamleleri, yalnız festivallerde yankı uyandıran başarılar olmaktan çıkıp gerçek anlamda bir karşı-popüler kültür hareketine dönüşebilir.

Çıkar Çatışması Beyanı

Makale yazarı herhangi bir çıkar çatışması olmadığını beyan etmiştir.

Kaynakça

- Abbatescianni, D. (2024, 30 Ağustos). Quiet Life Review. *Cineuropa*. (Erişim Tarihi: 2 Ağustos 2025), <https://cineuropa.org/film/465595/>
- Akgün, S. (2025, 16 Mart). TRT'nin uluslararası sinema stratejisi [Röportaj]. *Daily Sabah*, s. 4.
- Akhiil, A. (2024, 7 Eylül). *Gülizar Review*. Film Fest Report. (Erişim Tarihi: 2 Ağustos 2025), <https://film-fest-report.com/tiff-2024-gulizar-by-belkis-bayrak-review/>
- Akser, M. (2018). Turkish independent cinema: Between bourgeois auteurism and political radicalism. *Studies in European Cinema*, 15(1), 2-21. <https://doi.org/10.1080/17411548.2017.1353889>
- Alankuş, S., & Yanardağoglu, E. (2016). *Türkiye'de medya ve kültürel hegemonya*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Altınay, A. G., & Arat, Y. (2008). *Türkiye'de kadına yönelik şiddet*. Punto Yayınları.
- Asian Movie Pulse. (2024, 10 Eylül). *Gülizar Film Review*. (Erişim Tarihi: 2 Ağustos 2025), <https://asianmoviepulse.com/2024/09/gulizar-review/>
- Berlin International Film Festival. (2023). *Competition 2024 Official Selection*. Berlinale. (Erişim Tarihi: 2 Ağustos 2025), <https://berlinale.de/2024/competition/shambhala>
- Bordwell, D. (2005). *Figures traced in light: On cinematic staging*. University of California Press.
- Bordwell, D. (2021). *Film Art: An Introduction* (12. Baskı). McGraw-Hill Education.
- Bulut, E., & İleri, N. (2019). *Türkiye'de medya, iktidar ve hegemonya*. Ankara: Dipnot Yayınları.
- Cineuropa. (2024, 24 Ocak). *TRT and Eastern Europe collaborations at WEMW*. Cineuropa. (Erişim Tarihi: 2 Ağustos 2025), <https://cineuropa.org/en/newsdetail/467101/>
- Czech Film Center. (2024). *March to May film profile*. Czech Film Center. (Erişim Tarihi: 2 Ağustos 2025), <https://filmcenter.cz/en/march-to-may>
- Daily Sabah. (2023, 12 Temmuz). TRT aims to strengthen Turkey's global presence through co-productions. *Daily Sabah*. (Erişim Tarihi: 1 Ağustos 2025), <https://www.dailysabah.com/arts/trt-promotes-international-cinema-partnerships-to-boost-cultural-ties/news>
- Dalton, S. (2013). *Miss Violence review*. The Hollywood Reporter, 45-47.
- Dönmez-Colin, G. (2014). *The Routledge dictionary of Turkish cinema*. Routledge.
- Durban FilmMart Institute. (2023). *DFM Annual Report 2023*. Durban FilmMart Institute. (Erişim Tarihi: 2 Ağustos 2025), <https://durbanfilmmart.com/annualreport2023>

- Elsaesser, T. (2005). *European Cinema: Face to Face with Hollywood*. Amsterdam University Press.
- Elsaesser, T. (2019). *European Cinema and Continental Philosophy: Film as Thought Experiment*. Bloomsbury Publishing.
- Erdoğan, E., & Kaya, A. (2020). Türkiye’de kültürel diplomasi ve yumuşak güç. İçinde A. Kaya & M. Hisarlıoğlu (Ed.), *Türkiye’nin kültürel diplomasi stratejileri* (ss. 107–130). Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Erdoğan, M. M. (2019). *Suriyeli mülteciler sorunu ve Türkiye’nin rolü*. SETA Yayınları.
- Goodfellow, M. (2023, 27 Şubat). Shambhala Film Review. *Screen Daily*. (Erişim Tarihi: 2 Ağustos 2025), <https://www.screendaily.com/reviews/shambhala-berlin-review/5178805.article>
- Gopaul, S. (2024, 12 Eylül). TIFF 2024 Review: Gülizar. *Film Inquiry*. (Erişim Tarihi: 2 Ağustos 2025), <https://filminquiry.com/tiff2024-review-gulizar>
- Gramsci, A. (1971). *Selections from the prison notebooks* (Q. Hoare & G. N. Smith, Eds. & Trans.). New York: International Publishers.
- Hayward, S. (2005). *French National Cinema*. Routledge.
- Hesmondhalgh, D. (2018). *The Cultural Industries* (4. Baskı). Sage Publications.
- Hunter, A. (2024, 30 Ağustos). Quiet Life: Venice Review. *Screen Daily*. (Erişim Tarihi: 2 Ağustos 2025), <https://www.screendaily.com/reviews/quiet-life-venice-review/5196674.article>
- İdris, S. (2023). Netflix etkisi: Türkiye’de dijital platformların kültürel dönüşümü. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, 3(1), 8-18.
- Iwabuchi, K. (2010). Globalization, East Asian media cultures and their publics. *Asian Journal of Communication*, 20(2), 197-212. <https://doi.org/10.1080/01292981003693487>
- İçduygu, A., & Millet, E. (2016). *Syrian refugees in Turkey: Insecure lives in an environment of pseudo-integration*. Koç Üniversitesi Yayınları.
- Jin, D. Y. (2019). *Globalization and Media in the Digital Platform Age: Counter-flows in Cultural Exchange*. Routledge.
- Kandiyoti, D. (2022). Türkiye’de toplumsal cinsiyet ve şiddet sorunsalı. İçinde E. Özyürek & Z. Gambetti (Ed.), *Türkiye’de feminizm ve toplumsal cinsiyet politikaları* (ss. 145–162). Metis Yayınları.
- Karlovy Vary International Film Festival. (2024). *March to May film katalogu*. Karlovy Vary IFF. (Erişim Tarihi: 2 Ağustos 2025), <https://kviff.com/en/programme/film/6347459-march-to-may>
- Kellner, D. (2020). *Media Spectacle and the Crisis of Democracy*. Routledge.

- Kočárník, J. (2024). March to May. *Karlovy Vary Festival Kataloğu 2024*, 47-48. (Erişim Tarihi: 2 Ağustos 2025), <https://kviff.com/en/films/march-to-may>
- Kudláč, M. (2024, 10 Temmuz). March to May Review. *Cineuropa*. (Erişim Tarihi: 2 Ağustos 2025), <https://cineuropa.org/en/newsdetail/468157>
- Kültür ve Turizm Bakanlığı. (2019). *Kültür ve Turizm Bakanlığı Stratejik Planı 2019–2023*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- Kiang, J. (2023, 1 Eylül). Quiet Life review. *Variety*, ss. 3-6. (Erişim Tarihi: 2 Ağustos 2025), <https://variety.com/review/quiet-life/>
- Kraidy, M., & Al-Ghazzi, O. (2013). Neo-Ottoman cool: Turkish popular culture in the Arab public sphere. *Popular Communication*, 11(1), 17-29. <https://doi.org/10.1080/15405702.2013.747940>
- Lemercier, F. (2023, 28 Şubat). Shambhala Review. *Cineuropa*. (Erişim Tarihi: 2 Ağustos 2025), <https://cineuropa.org/en/newsdetail/472374>
- Lobato, R. (2019). *Netflix Nations: The Geography of Digital Distribution*. NYU Press.
- Lobato, R., & Lotz, A. D. (2020). *Streaming Video: Industrial Innovation and Cultural Practice*. NYU Press.
- Netflix Investor Relations. (2023). *Netflix Annual Report 2023*. (Erişim Tarihi: 2 Ağustos 2025), <https://ir.netflix.net/annual-report-2023>
- Nye, J. S. (2004). *Soft power: The means to success in world politics*. New York: Public Affairs.
- Özdemir, S., & Akpınar, G. (2025). Dijital platformlar ve kültürel emperyalizm tartışmaları. *Kültür ve İletişim*, 12(3), 5-22.
- Pan, Y., Mutgan, S., Adeel, A., & Rizi, S. A. (2025). Turkish dramas and the rise of cultural soft power in Asia. *Global Media and China*, 10(1), 3-19.
- Popp, O. (2024, 13 Eylül). Gülizar: Toronto 2024 Discovery. *Cineuropa*. (Erişim Tarihi: 2 Ağustos 2025), <https://cineuropa.org/en/newsdetail/468244>
- Romney, J. (2023, 27 Şubat). Shambhala Review: Berlin Film Festival. *Screen Daily*. (Erişim Tarihi: 2 Ağustos 2025), <https://www.screendaily.com/reviews/shambhala-berlin-review/5178805.article>
- Roy, A. (2016). *Cultural Diplomacy and Soft Power: India's Role*. Springer International Publishing.
- Said, E. W. (1978). *Orientalism*. Pantheon Books.
- San Sebastián Film Festival. (2024). *Gülizar Official Selection*. (Erişim Tarihi: 2 Ağustos 2025), <https://sansebastianfestival.com/2024/films/gulizar>
- Seghedoni, S. (2024, 29 Ağustos). Quiet Life Review. *Loud and Clear Reviews*. (Erişim Tarihi: 2 Ağustos 2025), <https://loudandclearreviews.com/quiet-life-review>

- Screen Daily. (2023, 27 Şubat). *Shambhala: Berlin Review*. (Erişim Tarihi: 2 Ağustos 2025), <https://www.screendaily.com/reviews/shambhala-berlin-review/5178805.article>
- Screen Daily. (2024, 12 Temmuz). *March to May Karlovy Vary Review*. Screen Daily. (Erişim Tarihi: 2 Ağustos 2025), <https://screendaily.com/reviews/march-to-may-review>
- Schiller, H. I. (1976). *Communication and Cultural Domination*. International Arts and Sciences Press.
- Shohat, E., & Stam, R. (2014). *Unthinking Eurocentrism: Multiculturalism and the Media* (2. Baskı). Routledge.
- Sinema Genel Müdürlüğü. (2021). Türkiye Sinema Endüstrisi Raporu. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı.
- Sobacı, M. Z. (2023, 16 Mart). TRT'nin uluslararası ortak yapım stratejisi. *Daily Sabah*. <https://www.dailysabah.com/arts/trt-promotes-international-cinema-partnerships-to-boost-cultural-ties/news> (Erişim Tarihi: 1 Ağustos 2025).
- Storey, J. (2018). *Cultural Theory and Popular Culture: An Introduction* (8. Baskı). Routledge.
- Suner, A. (2015). *New Turkish cinema: Belonging, identity and memory*. I.B. Tauris.
- Şani, M. (2024, 1 Ağustos). TRT Uluslararası Ortak Yapımları ve Festival Stratejisi [Söyleşi]. *TRT Haber*. (Erişim Tarihi: 2 Ağustos 2025), <https://trthaber.com/sinema/trt-uluslararasi-ortak-yapim-stratejisi-2024>
- Thussu, D. K. (2007). *Media on the Move: Global Flow and Contra-Flow*. Routledge.
- Tomlinson, J. (1991). *Cultural imperialism: A critical introduction*. Baltimore: Johns Hopkins University Press.
- Toronto Film Festival. (2024). *Gülizar film profile, TIFF 2024 Discovery Section*. (Erişim Tarihi: 2 Ağustos 2025), <https://tiff.net/events/gulizar>
- TRT Haber. (2023, 12 Temmuz). TRT 12 Punto ödülleri sahiplerini buldu. *TRT Haber*. <https://www.trthaber.com/haber/kultur-sanat/trt-12-punto-odulleri-sahiplerini-buldu-791234.html> (Erişim Tarihi: 1 Ağustos 2025).
- TRT Sinema. (2022, Kasım). *Resmî TRT Sinema Sunumu*.
- TRT Sinema Raporu. (2022, Aralık). *TRT Uluslararası Ortak Yapım ve Proje Destekleri 2022 Raporu*.
- TRT Sinema. (2023). TRT ortak yapımları ve ödüller. TRT Sinema Resmî Websitesi. <https://www.trtsinema.com.tr/ortak-yapimlar> (Erişim Tarihi: 1 Ağustos 2025).
- TRT 12 Punto. (2024). *TRT 12 Punto Ödül Töreni ve Seçkileri 2024*. TRT Sinema Yayınları.

- TRT Haber. (2024, 25 Temmuz). TRT destekli March to May Karlovy Vary’de mansiyon aldı. *TRT Haber*. (Erişim Tarihi: 2 Ağustos 2025), <https://trthaber.com/kultur/march-to-may-karlovy-vary-odul>
- TRT Haber. (2024, 27 Ekim). Shambhala Berlinale’de Ana Yarışmada. *TRT Haber*. (Erişim Tarihi: 2 Ağustos 2025), <https://trthaber.com/kultur/shambhala-berlinale-ana-yarisma>
- TRT Sinema Raporu. (2022, Aralık). *TRT Uluslararası Ortak Yapım ve Proje Destekleri Raporu 2022*.
- TRT 2. (2024, Şubat). *TRT Ortak Yapım Sinema Stratejisi [Rapor]*. Ankara.
- TRT World Research Centre. (2020). *TRT and Turkey’s Soft Power Strategy through Media*.
- Variety. (2023, 28 Şubat). *Shambhala Film Review*. (Erişim Tarihi: 2 Ağustos 2025), <https://variety.com/2023/film/festivals/shambhala-review-berlin>
- Yalkın, Ç., & Koçer, Z. (2022). Dijital platformların Türkiye kültürel pazarındaki rolü ve etkileri. *Medya ve Toplum Araştırmaları Dergisi*, 15(2), 45-62.
- Yanatma, S. (2017). *Türkiye’de kültürel iktidar mücadelesi ve medya politikaları*. İletişim Yayınları.
- Yanardağoglu, E., & Karam, İ. N. (2021). Turkish television series as soft power tools. *European Journal of Cultural Studies*, 24(1), 110-127. <https://doi.org/10.1177/1367549420923995>
- Yörük, E., & Vatikiotis, P. (2013). Soft power or illusion of hegemony: The case of the Turkish soap opera “Colonialism, Globalization and Culture”. *Media, Culture & Society*, 35(2), 236-247. <https://doi.org/10.1177/0163443712467590>
- YTB. (2023, Haziran). *Türkiye’nin kültürel diplomasi ve diaspora stratejisi raporu 2023*. Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı Yayınları.
- Wolagada, E. (2024, 12 Eylül). *Gülizar: San Sebastián Review*. Loud and Clear Reviews. (Erişim Tarihi: 2 Ağustos 2025), <https://loudandclearreviews.com/gulizar-san-sebastian-review/>
- WEMW. (2024, 24 Ocak). *When East Meets West Official Program 2024*. (Erişim Tarihi: 2 Ağustos 2025), <https://wemw.it/2024-programme/>

